

A megbízottak kötelességei.

71. A kihívás megtörténte után mindkét fél elküldi megbízottait a tárgyalások felvételére. Ez alkalommal utalnom kell arra, hogy mily kiszámíthatatlan következményekkel járhat az, ha valaki tapasztalatlan, a lovagias ügyek elintézésének szabályaiban járatlan egyénekre bízva. Mindkét fél életét, de még annál is többet, becsületét bízva kiszemelt barátaira. Csak idősebb, tapasztalt, az ügyek elintézésében teljes jártassággal bíró urakat kell ezen felelősségteljes szolgálatra felkérni. Ahol a körülmények lehetővé teszik, a segédi szolgálatra idősebb hivatásos tisztet kérjünk fel. Tartsuk szem előtt Karr Alphonsnak oly sokszor hangoztatott mondását, hogy: „Nem a golyók és nem a kardpengék ölnek, hanem a segédek!”

72. Egyes megbízottak hihetetlen tudatlanságot árulnak el ezen a téren. Lelkiismeretlenül, könnyelműen járnak el, határoznak anélkül, hogy átérznék megbízatásuk fontosságát és anélkül, hogy a párbajügyek legelemibb szabályait ismernék.

73. Tisztek (tisztjelöltek), hacsak lehetséges, mindig tisztet kérjenek fel megbízottak gyanánt. Az ettől való eltérés csak kényszerítő körülményekkel indokolható. Beületügyi vagy bűnvádi eljárás alatt álló tisztnek a megbízatás elől ki kell térniök. A megbízotti szerep elvállalása általában lovagias baráti szolgálat, mely azonban minden indoklás nélkül vissza is utasítható. Tiszteknek bajtársaik ügyeiben azonban eme tisztség vállalása bajtársi kötelesség.

74. Vogel ezredes a szabályok ismeretéről és azok helyes alkalmazásáról így ír a hadseregben közkézen forgó könyvében: „A lovagi becsület erkölcs-ethikai jelentőségének megfelelően a lovagias eljárás szigorúan előírt formákhoz van kötve. E formákat a közkézen forgó úgynevezett

„Párbaj-kódex“-ek tartalmazzák. Mi sem természetesebb, hogy a tisztnek e formákat ismerni s azokat korrekt módon alkalmaznia kell tudni, hisz a tiszt, mint gentleman, a lovagi becsületet reprezentálja, már pedig szégyenteljes dolog volna, ha a tiszt saját, vagy mások becsületének védelmezésénél nevetéses vagy naiv szerepkört töltene be. E helyzet annál is inkább tarthatatlan volna, mert ép a tényleges tisztikar van hivatva arra, hogy a lovagias ügyeknek sokszor felette bonyolult kérdéseiben szakavatottnak tekintsek s egységes meggyőződésével olyan irányzatot képviseljen, mely a polgári úri társadalom bizalmát és elismerését biztosítja. A lovagias formulákban való teljes tájékozottság ama biztos fellépést alapozza meg, mely csak egy gentlemannek lehet a sajátja. Aki ellenben a formákat nem ismeri s ide-oda kapkodva, önuralmát s ezzel együtt fejét veszti, esetleg rendfokozatát és existenciáját is elvesztheti. Mennyi párbajt lehetett volna megakadályozni a segédek megfelelő tájékozottsága révén. Chatelein írja: „Oly becsületbeli ügyek, amelyeket kötelességtudó és tapasztalt férfiak egészen tárgyitalanoknak nyilvánítottak volna, igen sokszor a legnagyobb katasztrófákat eredményezték.”

75. A megbízottak lelkiismereti kötelessége minden lehető elkövetni, hogy az ügy békés úton intéztesék el. Ha minden kísérlet eredménytelen, ha újra meg újra fölvetett békéltetési tárgyalások sikertelenek, akkor jön a végső eszköz: a párbaj. A megbízottak nem azért ülnek össze, hogy a párbajt előkészítsék, hanem, hogy a párbajt a lehetőségig mellőzzék.

76. A megbízottak tartózkodjanak a tényállás megállapításához nyomozást vezetni, vagy kihallgatások útján adatokat beszerezni. Ha a megbízottak nem tudnak egyetértően a valódi tényállásban megállapodni, ha szükséges, kérjenek a valótanuktól nyilatkozatokat.

77. A segédeket akkor nevezzük tanuknak, ha egy pár-

bajképtelen egyénnel szemben nyújtott fegyveres elégtétel-adásnál tanuskodnak. A tanuk sem a párbajfeltételek megállapításában, sem a párbajvívásnál aktív részt nem vesznek s csupán az ellenőrzésre szorítkoznak, hogy a párbajképtelen ellenfél segédei által egyoldalúlag megállapított párbajfeltételek be lettek-e tartva.

78. Segédek nem lehetnek: akik a kérdéses ügyben érdekelve vannak, akik a párbajszabályokat akár csak egy ízben is megszegték, akik párbajfeltételek megsértésében résztvettek, akik a becsülettel össze nem egyeztethető cselekmény miatt vád alatt állanak, vagy el lettek ítélve, az apa, testvér, fiú vagy elsőági rokon egymás mellett vagy egymás ellen. Meg nem felelő megbízottak küldése esetén a visszalépés és a kifogásemelés tapintatosan történjék, nehogy a segédek között fölmerült lovagias ügyek az eredeti ügy sima lefolytatását késleltessék és komplikálják. (Lásd a fontos tudnivalók fejezetét!)

79. Mindkét félnek jogában áll a segédek lovagi szolgálatait időközben hármikor megköszönni és más segédeket felkérni. A segédek változtatása mindig csak az elintézés, illetőleg a párbaj előtt történhetik s egyik fél részéről sem indokolandó. Viszont a segédék is lemondhatnak megbízatásukról, azonban megbízójuk bizalmas közléseit titokban tartani kötelesek. A megbízó ugyanis minden tartózkodás nélkül tájékoztatja megbízottait. Chatauvillard joggal gyónató atyákhoz hasonlítja a segédeket. A megbízottak tehát az ilyen bizalmas közlésekről soha semmiféle alkalommal nem nyilatkozhatnak.

80. A megbízottak tanácskozásán történt megállapodások, mihelyest ezek írásba, illetőleg jegyzőkönyvbe foglalattak és aláíratk, a megbízottakat, valamint a feleket is kötik. A megállapodások érvényességére az a körülmény, hogy az egyik fél avagy mindkét fél megbízottai tisztükről lemondanak, e megállapodások hatályát meg nem szünteti.

81. Segédek változtatása, miként mondottuk, csak a

párbaj kitűzése előtt történhetik és nem indokolandó egyik fél részéről sem. A segédek változásáról, az ellenfél segédeit haladéktalanul írásban kell értesíteni azzal, hogy az új megbízottak 24 órán belül fel fogják őket keresni.

82. A kihívott lehetőleg azonnal, de legkésőbb 24 órán belül köteles megnevezni segédeit, akik az ellenfél segédeivel haladéktalanul érintkezésbe lépni tartoznak. Ha a provokált fél 24 órán belül nem nevezi meg segédeit, ez az elégtételadás megtagadását jelenti. Ez esetben a megbízottak erről két példányban egyoldalú jegyzőkönyvet vesznek fel és annak egyik példányát postán, ajánlott levélben küldjék meg a provokált félnek. Ez a jegyzőkönyv, amennyiben a kihívott fél a levél átvételétől számítandó 24 óra alatt segédeit meg nem nevezné, a kihívóra nézve a lovagias elégtétel teljes érvényével bír. A megbízottak által szabályszerűen felvett és az ellenfélnek is megküldendő egyoldalú jegyzőkönyv csak az esetben jelenti az ügynek az egyik fél részére eszközölt lovagias hatályú lezárását, ha az egyoldalú jegyzőkönyv felvételére okot szolgáltató fél az így kézhezvett egyoldalú jegyzőkönyvre sem jelentkezik, vagyis vonakodik az elkövetett mulasztásokat határidőn belül helyrehozni. Az ellenfélnek bizonyos esetekben, az ellene felvett egyoldalú jegyzőkönyv kézhezvétele után is, joga van az ügynek a lovagias szabályai szerinti kétoldali elintézését szolgalmazni, mely kísérletek elől önkényesen elzárkózni nem szabad. Az egyoldalú jegyzőkönyvet felvett megbízottak, illetve felük, legfeljebb a hivatott bü. szerv döntésére bízhatják, hogy a kérdéses esetben további lovagias eljárásnak helye lehet-e vagy sem.

Ezek szerint az egyoldalúan felvett és az ellenfélnek megküldött jegyzőkönyv még nem jelenti a felmerült ügy lezárását. Az ily jegyzőkönyv csak akkor bír a lovagias elégtétel érvényével, vagyis a megbízottak által ily értelemben csak akkor zárható le végérvényesen, ha a felvételre okot szolgáltató fél a várakozási idő leteltével sem felelne, mely

esetben az egyoldalú jegyzőkönyvet felvett megbízottak az ügyet az egyoldalú jegyzőkönyv megfelelő záradékolásával végleg befejezik.

83. Ha a kihívott vagy annak hozzátartozói a segédek netalán sértő módon fogadnák vagy a kihívott a segédek fogadását — indokolással bár, vagy indokolás nélkül megtagadná, a segédek az esetről jegyzőkönyvet kötelesek fölvenni. A kihívó ezen jegyzőkönyv alapján az ügyet a maga részéről lovagias úton befejezettek tekintheti, s ha a kihívott megmondolná is a dolgot és segédeit megnevezné, ellene becsületebírótságot kérhet.

84. Tapasztalás szerint a megbízottak különös előszere-ttel kávéházakban és vendéglőkben tárgyalják le a lovagias ügyeket. Ily helyiségek nem felelnek meg az aktus méltóságának. Nyilvános helyen való tárgyalással az úgyről olyanok is tudomást szereznek, kiknek ahhoz semmi közük. A megbízottak tárgyalása feltűnést kelt s felesleges fecsegésekre és találgatásokra adhat okot. Indifferens helyen kell tanácskozni és e célra kaszinói írószobák, üres irodahelyiségek, valamelyik megbízott magánlakása, vagy bérelt szállodaszobák lesznek alkalmasak. A lovagias ügy tárgyalásánál mind a négy megbízottnak jelen kell lenni. Addig a tárgyalás ne is vegye kezdetét. Szükségképpen helyettesítésről írásbeli meghatalmazással lehet gondoskodni. A jegyzőkönyvben ennek is nyoma legyen. Ha elháríthatatlan akadályok a tanácskozás megtartását akadályozzák, úgy az elhalasztható, de soha 24 óránál hosszabb időre. Kivétel indokolt esetekben itt is lehet.

85. A segédek tanácskozásra összegyűlvén, vizsgálják meg az ügyet s ne csupán a tényeket, de azok indokait is vegyék figyelembe. A megbízottak tárgyalásaik folyamán ne mint „ellenfelek“ üljenek a zöldasztalhoz. Intézzék el a lovagias ügyet legjobb belátásuk és lelkiismeretük szerint, de úgy, hogy megbízóikat az elintézés megnyugtassa. Főleg pedig igazságos elhatározásaikkal igazán lovagias gondol-

kozástól áthatva, úgy döntsenek, hogy megbízóikat becsületükben semmiféle sérelem ne érhesse. Sajnos, a megbízottak nem mindig ezen elvek szerint tárgyalnak, hanem már kezdetről fogva mint ellenfelek kezdik meg az eszmecsereiket. Az ily magatartás nem fér össze az igazi lovagias gondolkozással. Elvül szolgáljon, hogy a sérelem megszabta mértékénél nagyobb elégtételt kérni, elfogadni, vagy kisebb felajánlani, adni nem szabad. Az ügy lovagias elintézése után se legyen az egyik fél győztes, a másik fél legyőzött. Mindkettő becsülete maradjon meg régi tisztaságában.

86. Ha a tárgyalás folyamán újabb adatok vagy információk beszerzésére volna szükség, a tárgyalást 24 órára esetleg többször is elhalaszthatják.

87. A tárgyalások megkezdésének időpontjára célszerű a megbízót egy közeli helyen való tartózkodásra felkérni. Gyakran, sőt majdnem minden esetben, főleg a tényállás megállapításánál olyan körülmények adódnak elő, amidőn a megbízóval az újbóli tárgyalás feltétlenül szükségessé válik. Ezzel az elővigyázati intézkedéssel az úgynek céltalan halasztgatását akadályozzuk meg.

88. A segédek tanácskozásának minden részletéről pontos jegyzőkönyvet kell vezetni. Tisztek között, illetve tisztek és a becsületügyi eljárás alá nem tartozó egyének között fölmerült lovagias úgyben fölvelt jegyzőkönyv harmadik példányát a rangban idősebb megbízottnak utólag az elbírálásra jogosult parancsnokhoz kell fölterjesznie. Fegyveres elintézéshez, valamint az A—46 Bü. Szab. Füg. 35. pontjában részletesen felsorolt esetekben előzetes jóváhagyást kell kérni. Ha az érdekelték megbízottai nem tisztek, amit csak kényszerítő körülmények igazolhatnak, akkor az érdekelt felek, illetve ezeknek rangban idősebbike terjessze fel a jegyzőkönyvet.

89. Ha megállapították a tényállást és a segédek immár teljesen tisztán látják az ügyet, megállapítandó, hogy a sértéseknek háromféle fokozata közül melyiknek esete fogor-

fenn. Megállapítandó, ki a sértett fél és milyen jogok illetik meg őt.

90. Ha a segédek azon meggyőződésre jutottak, hogy sértés nem forog fenn és ennek következtében lovagias eljárásnak nincs helye, ezen körülményről megbízóiknak előzetes értesítése után, jegyzőkönyvet vesznek fel s azt a feleknek kiadják. Ilyen jegyzőkönyveket, ha tisztak az érdekeltek, utólag szintén fel kell terjeszteni az illetékes parancsnokhoz elbírálás végett. Ha a segédek meggyőződtek, hogy az ügyet semmiképpen nem sikerül békés úton elintézni, a fegyverválasztás jogával bíró fél kívánsága szerint meghatározzák a fegyverek nemét és a párbaj feltételeit. Vitás esetekben, párbajképesség kérdésében, a becsületbíróság, békés vagy fegyveres elintézésnél a párbajbíróság, a fegyverek neve és a párbajfeltételek kérdésében pedig a fegyverbíróság van hivatva dönteni. Ugyanaz a választottbíróság, mind a két fél segédeinek közös egyetértéssel előterjesztendő kérésére, átalakulhat párbajbíróssággá vagy fegyverbíróssággá is, de a párbajbíróság vagy fegyverbíróság sohasem alakulhat át becsületbíróssággá.

91. A megbízottak tartózkodjanak lovagias ügyeket önkényes elbírálásuk alapján, egyoldalúlag lezárni. Igyekezni kell minden alkalommal az ellenfél megbízottaival a tárgyalásokat felvenni és a lovagias jegyzőkönyvben lezögezni a tényeket és a mindkét fél megbízottai által ellenjegyzett, tehát megtámadhatatlan érvényű, lovagias jegyzőkönyv alapján, az erkölcsiség kérdésében illetékes becsületügyi fórum döntését kikérni. A megbízottaknak a felek becsülete érdekében tartózkodniuk kell az önkényes és bonyodalmakat előidéző megállapításoktól és az adott viszonyoknak megfelelően eljárva, arra kell törekedniök, hogy minden felmerült eset a megfelelő fórum előtt találja meg elintézését.

92. A becsületbíróság szabályait a párbajkódex külön fejezetben tárgyalja. Tisztek ellen becsületbírósságot kérni

nem lehet, mert a katonai becsületügyi eljárás alá tartoznak. A katonai becsületügyi eljárás során hozott határozatok azonos értékűeknek veendő a becsületbíróság ítéleteivel. A tisztak a becsületügyi eljárás alá nem tartozó fél ellen becsületbírósságot kérhetnek, de becsületbírósságban semmi körülmények között szerepet nem vállalhatnak.

93. Ha az ellenfelek egyike egyáltalában vívni vagy löni nem tudna, joga van a párbaj elhalasztását kérni, de három hónapnál hosszabb időre nem.

94. Fiatal ember 60 éven felülivel csak úgy vívjon párbajt, ha az idősebb a kihívást írásban teszi meg, vagy írásban fogadja el. Ezen írásbeli nyilatkozat megtagadása a párbaj visszautasításának tekintendő. Az erről felvett jegyzőkönyv elégtételül szolgál a fiatal ember megsértett becsületéért. Fiatal ember kifejezés alatt 40 éven aluli férfiú értendő.

95. Végül a párbajra vonatkozó minden részlet megállapítása után a segédek meghatározzák az összejövétel helyét és óráját. Legalkalmasabb idő a koradélutáni órák. A viadal színhelyén legfeljebb fél órát kell az ellenfélre várni. Ezen idő leteltével el lehet távozni és a segédek egyoldalú jegyzőkönyvet vesznek fel.

96. Éltre-halálra nem lehet párbajt vívni. Lehet kardpárbajt a harcképtelenségig vívni, vagy eredménytelen pisztolypárbajt után kardpárbajt a harcképtelenségig.

97. Az egyik fél súlyos betegsége esetén a mérkőzés orvosi bizonyítvány alapján a szükséghez mérten el lehet halasztani. A megbízottak a bármily okból elhalasztott lovagias ügy nyilvántartásáért felelősek. Tetteleges sértés esetén csak a sértett kérheti a párbaj elhalasztását. A tétlegesen sértőnek csak egy kötelessége van, minden feltétel nélkül elégtételt adni.

98. Kardpárbajt a segédek megtagadhatnak, ha megbízójuk karja béna, ha jobb karja vagy egyik lába hiányzik, ha jobb karja vagy lába annyira beteg, hogy hosszabb ideig

nem használhatja, vagy ha sánta. Ha ilyen testi hibában szenvedők tetteleg bántalmaznak, ezek a tekintetek mellőzendők. Chatauvillard mondja: „Aki béna karral ütni tud, tudjon azzal elégtételt is adni!” Egyébként ily esetben pisztoly-párbajt lehet követelni és annak feltételeit és távolságát meghatározni.

99. Betegséget, testi fogyatkozást minden alkalommal orvosi bizonyítvánnyal kell igazolni.

100. Viadal közbeni pihenőt illetőleg megállapodásra kell jutni, de 10 percnél hosszabb soha ne legyen. Az első vagy másodikfokú sértésnél a pisztolypárbajt vezényszóra vagy jelre mindenkor vissza lehet utasítani.

101. Az epée- (párbajtőr-) párbaj mint Magyarországon nem használatos fegyver, a megbízottak által mindenkor visszautasítható. A rendkívüli párbajok bármely nemét minden indoklás nélkül vissza lehet utasítani.

102. A megbízottak nem kötelesek előzetesen tájékoztatni a felüket a párbaj színhelyéről. Ezt már csak azért is kívánatos titokban tartani, nehogy a hozzátartozók akár személyesen, akár a hatóságoknál tett följelentés alapján a párbajt megakadályozhassák. A megbízottak egy semleges helyen találkoznak a felükkel és onnan elkísérik a párviadal színhelyére.

103. A fegyverekről mindig a segédek gondoskodnak és azok viszik a párbaj színhelyére. A fegyvereket előzetesen alaposan meg kell vizsgálni. A felek előtt a fegyverek ismeretlenek legyenek és azokat csak közvetlen a mérkőzés előtt szabad átadni. Vívókardokon az úgynevezett tartóhurok alkalmazását ne engedélyezzük. Esetleg tartalékfegyverekről is ajánlatos gondoskodni.

104. Párbajorvosokról a segédek gondoskodnak. Legalább két orvos — lehetőleg gyakorlati sebészorvos — feltétlenül jelen legyen.

105. A segédek, bármilyen kimenetelű is legyen az ügy, két példányban jegyzőkönyvet tartoznak vezetni. Minden fél

részére egy-egy példány. A megbízottak által aláírt megállapodások a sértőt is kötelezik s a már lezárt jegyzőkönyv csak az összes megbízottak hozzájárulásával semmisíthető meg. Ha sértett a jegyzőkönyvi megállapodásokat nem fogadja el, s azoknak nem tesz eleget, ezzel a párbajszabályokat megsérti. A segédek egyébként a párbaj minden részletéért személyesen felelősek.

106. A párbaj színhelyén a helyjelölést sorshúzás útján a segédek eszközlik. A párbajfeltételeket a vezetősegéd olvassa fel, nehogy elfelejtsen valamit kihirdetni. A békítési kísérlet meghiúsulása után, a vezetősegéd közli az általa adandó figyelmeztetőket és vezényszavakat. Majd nyugodtan megadja a jelt a viadalra.

107. A segédek esetleg sebesülés nélkül is befejezettek nyilváníthatják a párbajt, ha a felek férfiasan állották meg helyüket. Ehhez azonban a sértett félnek beleegyezése szükséges.

108. Ha a párbajszabályokat megsérténe, erről jegyzőkönyvet kell fölvenni, ha pedig ennek következményei volnának, sebesülés, esetleg halálos sérülés, akkor az illetékes hatóságnál meg kell tenni a följelentést.

109. A párbaj színhelyén a segédek semmiféle kihívást elfogadni nem kötelesek. Ez egy újabb ügy, melyet a lovagias eljárás szabályai szerint külön kell elintézni.

110. A segédek, ha a miatt a párbaj miatt, amelynél közreműködtek, párbajra hivatnak, a tettelegesen sértett fél mindenemű jogai megilletik.

111. A segédek arra a párbajügyre vonatkozólag, melyben mint megbízottak szerepeltek, tartózkodjanak mindenemű nyilatkozattól. Hangsúlyozottan újra utalni kell a legteljesebb titoktartásra. Aki nyilvánosságra visz becsületügyeket, a lovagiasság szabályait durván megsérti.

Elvileg hírlapi közléseket lovagias ügyekből kifolyólag csak az esetben lehet leadni, ha a közlemény szövegét mind a négy megbízott közös megegyezéssel állapította meg és

a közlemény szövegét aláírásukkal hitelesítették. Természetes, hogy eme egyetértően hozott határozatnak a lovagias jegyzőkönyvben is nyomát kell találni az elintézés módozatai között. Pld.: A megbízottak tekintettel a nyilvánosság előtt történt sértésre, egyetértően úgy határoztak, hogy a lovagias jegyzőkönyv ugyanazon napilap nyilttéri rovatában, amelyben a sértés történt, minden megjegyzés nélkül, de teljtartalmúlag közöltessék.

Amennyiben a lovagias ügyben tisztek is érdekelve vannak, az állástekintély megóvása érdekében az ily megállapodásokat kerülni kell, de a jogosult parancsnok döntése előtt még az összes megbízottak által elfogadott és szövegezett hírlapi közleményt sem szabad nyilvánosságra hozni. (Lásd A—46 Bü. Szab. Füg. 31. pont és 35. f) pont.)

Ha a párbajt bármily módon megakadályozzák, a segítők a párbaj megvívására 24 órán belüli új határidőt és helyet tűznek ki.

112. Ha a segítők törvényes úton kihallgattatnak, a hozzájuk intézett kérdésekre őszintén és az igazságnak megfelelően tartoznak felelni.

VIII. FEJEZET.

A katonai becsületügyi választmányok tanácsadái kötelessége.

A katonai Becsületügyi Szabályzat felhatalmazza a katonai becsületügyi választmányokat, hogy kétes esetekben a bajtársaknak tanácsot adhatnak magatartásukat illetőleg. Félreértések elkerülése végett szükségesnek tartom hangsúlyozni, hogy nemcsak a hivatásos, de a nem hivatásos tisztek is tanácsért fordulhatnak csapattestük becsületügyi választmányához.

A tanácsot mindig írásban kell személyesen kérni a választmánytól és az adott tanácsot a választmány is írásban

adja ki a kérelmezőnek. Ezzel mindenféle bonyodalmaknak, félreértéseknek, utólagos kimagyarázásoknak elejét lehet venni.

A hivatkozott szabályzat erre vonatkozó pontjai (48. §. 3., 4., 5., 6. pontjai) szószerint a következőleg hangzanak: Az illetékes becsületügyi választmányának kötelessége, hogy oly tiszteknek, hasonlóállásúaknak, kik valamely becsületügy (lovagiasügy) mikénti elintézésére vonatkozólag hozzá útmutatásért fordulnak, megfelelő tanácsot adjon. A tanácsot írásban kell kérni és adni. A becsületügyi választmányt a tanácsért felelősség terheli. A tanácsot kérő és a büv. legyenek figyelemmel arra, hogy a párbajcodexnek a kihívás tekintetében adott határideje betartható legyen.

Azok a tisztek, akik az illetékes büv.-t idejében nem tudják elérni, a legközelebbi bü. választmányhoz forduljanak.

A bü. választmányának nem szabad tanácsot adni oly ügygel kapcsolatban, amelyben már a bü. eljárást elrendelték, kivéve, ha arról van szó, hogy az érdekelt tiszt valamely bü. eljárás alá nem tartozó személlyel szemben a büv. vádi eljárás megindítását szorgalmazza-e, vagy sem.

Magasabb parancsnokságok becsületügyi előadói tanácsot adni nem jogosultak és olyan lovagias ügyben, melynek elbírálásában szolgálati beosztásuktól folyólag közreműködni hivatottak, megbízotti tisztséget nem vállalnak.

Aki a becsületügyi választmány megnyugtató tanácsadását kívánja igénybe venni, az ne állítsa a választmányt befejezett tények elé, amelyekben már változtatni nem lehet, hanem kérje az irányító beavatkozást még idejekorán, akkor, midőn a becsületügyi választmány tanácsa még előnyösen érvényesülhet. A helyes tanács elengedhetetlen előfeltétele a tényállás beható ismerete. A tanácskérő tehát nyújtson hű tájékoztatást.

Kellő nyomatékkal kell itt megemlíteni, hogy lovagias ügyekben kizárólag a becsületügyi választmányok tanácsa

tekinthető illetékes tanácsnak. A megbízottak és sokszor maga a sértett fél is valamely magasabb parancsnokság becsületügyi előadójához vagy osztályához fordul közvetlenül tanácsért. A referensektől nyert tanács csak egy magánember által adott tanáccsal egyenértékű, mert az A—46. Becsületügyi Szabályzat 48. §. 6. pontja határozottan és világosan körvonalazza, hogy magasabb parancsnokságok becsületügyi előadói tanácsot adni nem jogosultak, erre kizárólag a becsületügyi választmányok vannak hivatva, tanácsot tehát csak az utóbbiaktól kérjünk.

MINTA.

A bandázs (kötés) módozatai.

Kardpárbaj teljes bandázssal	nyak csukló has könyök	} fekete selyemkötés vattabetétekkel
Kardpárbaj bandázs nélkül	nyak csukló	} fekete selyemkötés vattabetét nélkül
Kardpárbaj a bandázs külön megjelölésével	Például: nyak hónalj és csukló vagy Például: nyak csukló és has	} fekete selyemkötés vattabetétekkel

Megjegyzés.

A megbízottak, de elsősorban a vezetősegéd, ellenőrizték a bandázs-kötések helyes alkalmazását. Különös súlyt kell helyezni arra, hogy a fekete selyemkötések ne lobjanak, mert ez a körülmény az ellenfélre, párviadal közben zavarólag hat.

Második rész.

A FEGYVERES ELINTÉZÉS.

(KARD)

IX. FEJEZET.

A kardpárbaj.

A kardpárbajnak két neme van:

a) kardpárbaj szúrás nélkül és

b) kardpárbaj szúrással.

Minden másnemű fegyver, tehát a vitőr is, a rendkívüli párbajok sorába tartozik és mindenki által joggal visszautasítható.

Gyakorlatilag kardpárbajt mindig szúrás nélkül vívunk és csak rendkívül súlyos sértéseknél kivételesen szúrással is lehet párbajt vívni.

Mindkét nemű kardpárbaj szabályai kevés eltéréssel azonosak.

X. FEJEZET.

Kardpárbaj szúrás nélkül.

A párbaj színhelyére érve, az ellenfelek, segédek, orvosok kölcsönös udvariassággal üdvözlik egymást. Az ellenfelek a részükre kijelölt helyiségbe távoznak, hol levetkőznek és az előírt védőkötésekkel láttatnak el.

A párbajt a legidősebb segéd vezeti, de célszerűbb a kortól függetlenül a vívásban leggyakorlottabb és a párbajvezetés terén esetleg tapasztalatokkal bíró segédet a párbaj vezetésére felkérni. Ugyanis a párbaj szabályszerű lefolytatásához egyedüli biztosíték egy erőyes, ügyes és gyakorlott vezetősegéd. Ha a segítők között ilyen nincs, célszerű közös megegyezés alapján a párbajvezetésben gyakorlott urat felkérni a mérkőzés technikai vezetésére. Ilyenkor a legidősebb segéd olvassa fel a párbajfeltételeket, eszközli az utolsó békéltetési kísérletet és végül ő teszi meg a kijelentést, hogy a sértett becsület lovagias úton elégtételt nyert. A felkért párbajvezető úr kizárólag a mérkőzés technikai részét vezeti.

A vezetősegéd a viadal összes előkészítő rendelkezéseit intézi. Kijelöli krétával a felállítási helyeket, meggyőződik az ellenfelek és az orvosok készenlétéről, az összes segítők jelenlétében megvizsgálja a fegyvereket, azok élesítési módját, nem-e csorbásak, tájékozódik a mérkőzés utáni esetleges kibékülési esélyekről és azok formáiról, általában nagy felelősséggel járó tisztségének teljes tudatában terjedjen ki figyelme minden legkisebb részletre is. Felállítás helyéről sorshűzés dönt.

Ezután a segítők a vezetősegéd figyelmeztetésére az ellenfeleket a viadal színhelyére kísérik és kijelölt helyeikre felállanak. A felállítási helyeket úgy kell kijelölni, hogy az ellenfelek, ha a vívóállást fölveszik, kardhegyeik között még egy méter távolság legyen. Az ellenfelek ing nélkül mérkőzzenek.

A vezetősegéd megteszi utolsó békéltetési kísérletét, komoly, de rövid formában. Az ellenfeleket figyelmezteti, hogy csak egy szóval felelhetnek: igen, vagy nem. Ezzel elejét veszi esetleges sértő vagy kihívó szellemi sziporkák-nak. Egy ízben a békéltetési kísérletnél az egyik fél így felelt: „Majd ha a mérnök úr fülét felszedhetem a földről.” Természetesen a vezetősegéd által rendreutasításban lett

része. Ki kell jelenteni: „Az urak csak egy szóval felelhetnek: igen vagy nem.”

Ezután a vezetősegéd egy előre kikészített papírszeletről szószerint felolvassa a párbaj feltételeit és figyelmezteti a feleket, hogy azokhoz alkalmazkodni becsületbeli kötelességük.

Erre külön-külön mindegyik fél becsületszavát veszi, hogy az „állj” vezényszóra a mérkőzést feltétlenül és azonnal abbahagyja. Ilymódon ismétlik: „Becsületszavamra kijelentem, hogy az állj vezényszóra a mérkőzést azonnal abbahagyom.”

Majd ismerteti azokat a vezényszavakat, amelyeket a mérkőzés folyamán használni fog. Sorrend: Vigyázz! Allás! Rajta!

Erre a vezetősegéd, ki fejjével, mellvédővel, vívókesztyűvel és tompa vívókarddal van ellátva, a vívók közé lép és utolsó figyelmeztetőként fennhangon kérdezi: „Készen vannak az urak?” Igenlő válaszra parancsolja: „Kardokat átadni!”

Az immáron megvizsgált és szublimálttal lemosott kardokat markolatuknál fogva a segítők átadják. Az ellenfelek sétakesztyűt viselhetnek, de vívókesztyűt nem. Legcélszerűbb a tenyeret begyantázni és kesztyű nélkül mérkőzni.

A vezetősegéd még mindig a mérközők között állva vezényli: Vigyázz!” Erre az ellenfelek tisztelegnek. Majd következik: „Allás!” Ennek megtörténte után, az utolsó pillanatban visszaugorva, harsány hangon vezényli: „Rajta!”

A segítők viadal közben teljes csöndben, feszült figyelemmel kísérik a mérkőzést és mihelyt észreveszik, hogy a kardok egyike testet ért, harsány hangon „Allj”-t vezényelnek és ha kell, életük veszélyeztetése árán is a viadal folytatását meg kell akadályozniok. Ezért célszerű, ha nemcsak a vezetősegéd, hanem a többi segítők is tompa vívókarddal vannak felszerelve.

Legtöbbnyire az első összecsapás után rögtön megtör-

ténik a sebesülés. A vezetőségéd tehát jól teszi, ha akár történt sebesülés, akár nem, az első összecsapás után a feleket megállítja. Ezzel csillapítja a mérköző felek ideges-ségét és biztosítja magának a mérközés vezetését. Állj vezényszó után a kardokat azonnal a segítők ismét átveszik. Az ellenfelek helyeikre állnak vissza. Az orvosok átvizsgálják felüket. Az esetleg elhajlított pengéket ismét ki kell egyenesíteni és újra szublimátos vattával letörölni. Az első „tüzkereszségen“ átesett felek ezen egy-két perc alatt megnyugodnak, szívverésük már nem oly gyors és a tapasztalat szerint, az újra szabályszerűen megindított harcnál sokkal nyugodtabban viselkednek. A vezetőségéd ilymódon a vezetést kézben tarthatja és biztosítékot talál minden esetleges kilengés ellen.

Viadal közben mindkét fél azt teheti, amit a vívás szabályai és párbajkódexek megengednek. Rárohanni az ellenfélre, úgy, hogy a test a testen legyen, vagy következetesen gyáván hátrálni, harc közben kiabálni, balkézrel hadonászni, vagy azzal vágást kivédeni, a kardot két kézre fogni, vagy jobb kézből a bal kézbe átvenni, az ellenfelet pusztá kézzel megragadni, lefegyverzett vagy elesett ellenfelet tovább támadni sohasem szabad. A vezetőségéd ilyen esetben azonnal szakítsa félbe a viadalt.

Szürni csak akkor szabad, ha az a feltételekben bennfoglaltatik. Aki a tilalom ellenére szúr, az gyilkossági kísérletet követ el. Aki szúrással öl, midőn az a párbajfeltételek szerint ki van zárva, az közönséges gyilkos.

Ha valamely fél megsebesül, a párbaj azonnal félbeszakítandó. Csak igen gyakorlott szem veszi észre azonnal a sebesülést. Azért tanácsos még csak látszólagos sebesülés esetén is a feleket megállítani. A legszigorúbb feltételű kardpárbajnál is, mihelvt a penge testet ér, a mérközést a vezetőségéd szakítsa félbe. A gyors orvosi vizsgálat után, vagy sebesülésnél kezelés után, ha az orvosok megállapítják a harcképességet, a viadal folytatandó.

Ezzel az elővigyázatos eljárással elkerüljük azt, hogy csak több vérző seb után állítja meg a vezetőségéd a párbajt.

A harcképtelenséget az orvosok állapítják meg, a segítők az orvosok véleményét kötelesek mindenkor elfogadni és az orvosi vélemény alapján határozatukat kihirdetni.

Ha az ellenfelek az „Állj“ vezényszó után nem hagynak abba a mérközést, a vezetőségéd és a segítők még életük kockázatata árán is a viadalt be kell, hogy állítsák. A vezetőségéd ismételten figyelmeztesse a feleket az „Állj!“ vezényszó pontos betartására, azzal a megjegyzéssel, hogy ezen sajnálatos eset megismétlődésénél kénytelen lesz a párbaj viadalt beszüntetni és az esetről jegyzőkönyvet fölvétni. Ha azonban a vezetőségéd szándékosságot vél fölfedezni, a párbaj haladéktalanul beszüntetendő és az esetről részletes jegyzőkönyvet kell fölvenni.

Ez esetben is a vezetőségéd erélyes, gyors és határozott, ha kell drasztikus fellépésétől függ minden. Volt eset, hogy a vezetőségéd, a már az „Állj“ után vagdalkozó és sebesült dühöngőt, csak egy a fejére irányított hatalmas kardvágással tudott észhez téríteni. Ne feledjük, hogy a segítők, de különösen a vezetőségéd a viadal vezetését illetőleg becsülettel felelősek mindenért, ami a párbajnál történik. Minden szabályellenesség ő reájuk háramlík vissza.

Félbeszakított párbajt a vezetőségéd ne azonnal, de egy igen rövid szünet után indítsa újra meg. Ezzel a felek egy kis pihenőhöz jutnak. Előre való megállapodás esetén lehet kimondott szünetet is elrendelni, de az sohasem legyen 10 percnél hosszabb.

Súlyosabb sérülés esetén, a sérültet az orvosok és segítők támogatása mellett az orvosi kezelőhelyhez kísérik, — ilyenkor a párbaj szertartásos befejezésétől el kell tekinteni. De könnyebb sérülés esetén, midőn a két ellenfél a porondon marad, esetleg az orvosi segélynyújtás után a vezetőségéd az összes segítők nevében a határozatot kihirdeti.

„Uraim! Az önök között fölmerült lovagias ügyben a

megsértett becsület lovagias úton elégtételt nyert. Miután az orvos urak a harc képtelenséget megállapították, a párbajt befejezettnek nyilvánítom ki."

Ezután következik a kölcsönös tisztelgés. Miként már említettük, a segédek még a párbaj megkezdése előtt tájékozódjanak, vajjon az ellenfelek a viadal után kibékülni szándékoznak-e. A mérkőzés után, midőn a kedélyek lecsillapodtak, ezt újra meg kell kísérelni. Bizonyára több eredménnyel fog járni, mint a viadal előtt. A kibékülést lehetőleg tapintatosan és hathatósan elő kell segíteni, de főleg erőszakolni. Ezt természetesen a sértőnél kell főleg kezdeményezni. Legtöbbször a sebesületlenül maradt fél fog hajlandóságot mutatni a békülékeny közeledésre. A kibékülés mind a négy segéd jelenlétében, lehetőleg ünnepélyes keretekben történjék meg.

A kibékülés után a segédek visszavonulnak és megszerkesztik a jegyzőkönyv második részét. A sebesülés mi-kéntjét lehetőleg az orvos diktálja be szakszerű orvosi kifejezésekkel. Ezután az összes segédek a jegyzőkönyvet aláírják.

Ha az egyik fél a párbajban elesik, a segédek erről haladéktalanul teyének az illetékes hatóságnak jelentést. A holttestet érintetlenül, ugyanazon a helyen és helyzetben kell hagyni, míg a hatóság a helyszíni szemlét nem ejtette meg.

Az életben maradt fél segédei kíséretében személyesen jelentkezék kihallgatása végett az illetékes hatóságnál.

XI. FEJEZET.

Kardpárbaj szúrással.

A kardpárbaj, melynek előre, jegyzőkönyvileg megállapított feltételei között a szúrás is meg van engedve, ugyan-

úgy folytatódik le, mint a szúrás nélküli kardpárbaj. A különbség csak az, hogy ez esetben viadal közben nemcsak vágni, hanem szúrni is szabad.

A kardpárbajt szúrással csak igen súlyos sértések esetén, igen ritkán szokásos megállapítani. A megbízottak, ha csak lehet, kerüljék a szúrás megengedésével vivendő kardpárbajokat.

Figyelemmel kell lenni, hogy a kardok egyformán hegyezve legyenek.

Szúrás által történt sebesülés esetén a párbaj folytatását a vezetősegéd csak az orvosok, az összes segédek s a megsebesült fél beleegyezésével rendelheti el. Szúrás esetén ugyanis, rendszerint csak a megsebesült fél tudja helyesen megítélni, hogy harc képesnek érzi-e magát vagy sem.

Harmadik rész.

A FEGYVERES ELINTÉZÉS.

(PISZTOLY)

XII. FEJEZET.

A pisztolypárbaj.

El sem vitatható tény, hogy az összes párbajnemek közül a pisztolypárbaj a legveszélyesebb. Ezért csak igen súlyos harmadfokú sértések esetén szokás meghatározni. Mindazonáltal nem fogadható el az a tévesen kifejlődött nézet, hogy bizonyos sértéseket (tettelegességeknél) csak pisztolypárbajjal lehet elintézni. Sőt, megállapítható, hogy a pisztolypárbajok legtöbbször sebesülések nélkül játszódnak le. Viszont ez egy harcképtelenségig, bandázs nélkül, megengedett szúrással vívott kardpárbajnál nem fordulhat elő. A kard éle elé kiállni nem kevesebb bátorság kell, mint a pisztoly csövével szembenézni. Különösen ma, midőn a különböző töltési szokásoknál a pisztolypárbajok igazán problematikus eredményűek. Komoly ügyekben tehát sokkal inkább ajánlható a súlyos feltételű kardpárbaj, hol biztosan sebesülés fog történni, semmint a nagyon kétes kimenetelű pisztolypárbaj.

A sértett fél joga a fegyverválasztás. A sértő tehát nem kívánhat pisztolyt, ha a sértett kardot választott.

A megengedett pisztolypárbajoknak hét nemét ismer-

jük. Ezek közül Magyarországon csak kétféle pisztolypárbajt szoktak használni. Éspedig:

a) pisztolypárbaj előnyomulással;

b) pisztolypárbaj szilárd állásponttal és szabad lövéssel.

Ezen a helyen csak a két megnevezett pisztolypárbaj szabályait ismertetem.

A többi pisztolypárbajnemek: Pisztolypárbaj szilárd állásponttal. Pisztolypárbaj jelre. Pisztolypárbaj vezényszóra. Pisztolypárbaj megszakított előnyomulással. Pisztolypárbaj egyenközű vonalakon.

Ezekon túl vannak még kivételes párbajok is. Pisztolypárbaj legrövidebb távolságról, csak egy megtöltött fegyverrel, zsebkendővégről való lövéssel, lóháton, menetközben párhuzamos vonalakról, korlátlan közlekedési joggal, revolverrel, puskával, karabéllyal stb. Ezek természetesen mindenki által itt Magyarországon joggal visszaütésíthatók.

A pisztolypárbajoknál általánosan érvényes szabályok:

A két ellenfél közti távolság sohasem lehet kevesebb, mint 15 lépés és sohasem lehet több 50 lépésnél.

Három golyóváltásnál többet meghatározni nem lehet.

Pisztolypárbaj símacsővű és vontacsövű pisztolyokkal egyaránt vívható. Kevésbé súlyos esetekben a vontacsövű pisztolyokat mellőzni kell.

Legfontosabb körülmény a pisztolypárbajoknál a pisztolyok töltése.

Sajnos, ezen a téren oly súlyos visszaélések történek, — legtöbbször hozzá nem értésből és tájékozatlanságból, — hogy hovatovább ezek a közszájon forgó hamis nézetek az egész pisztolypárbaj intézményét diszkreditálni lesznek képesek.

A párbajsegédek becsületükkel felelnek a pisztolyok szabályszerű megtöltéséért. Megtörtént, hogy egy katonatiszt rendfokozatát vesztette el, mer túlzott humanitásból tűrte, hogy segédтары szabályellenesen töltsék meg a párbajpisz-

tolyokat. Minden ilyenféle javaslatot tehát a leghatározottabban vissza kell utasítani. A lőpor adagolásától, a lőpor fojtásától, a golyó elhelyezésétől és megfelelő nagyságától, a gyutacs föltevésétől sok minden függ. A pisztolyok töltését csak teljes hozzáértéssel lehet eszközölni. Azért tehát a legcélszerűbb ezzel egy katonai fegyvermestert vagy polgári puskaművest megbízni. A töltés mind a négy segéd jelenlétében és gondos ellenőrzés mellett, már a párbajt megelőzően történjék meg, zárt helyiségben. Töltés után a pisztolyokat elhelyezzük a tokba és a segédek pecsétgyűrűikkel pecsétljék le a tok nyílását. A párbaj színhelyén meggyőződünk a pecsétek sértetlenségéről. A pecsétek eltávolítása után a pisztolyokat kivesszük és az ellenfeleknek az utolsó pillanatban átadjuk. Az ellenfelek előtt a pisztolyok teljesen ismeretlenek legyenek.

Mindig előre kell megállapítani, hogy hány golyóváltás történjék, illetve hányadik golyóváltás után akár sebesülés nélkül fejeződik be a viadal.

Könnyebb sebesülés esetén a párbaj a megállapított golyóváltás számáig folytatható, de csakis a sebesült és segédeinek beleegyezésével.

A párbaj színhelyét, az ellenfelek felállítási helyét a segédek közös megállapodással jelölik ki. Véleményeltérés esetén sorshúzás dönt.

Legcélszerűbb egy katonai lovardában, ennek hiányában egy erdőtisztáson a mérkőzést lefolytatni.

A fő, hogy egyik félre se képződjék sem előny, sem hátrány. Ezért is a segédek (de főleg a vezetősegéd) becsületükkel felelnek.

Ha az egyik fél valamely golyóváltásnál megsebesült, az ellenfélnek mindaddig helyén kell maradnia, míg a megsebesült félnek ugyanazon golyóváltásban lövésjoga van.

Az úgynevezett „csütörtök“, azaz, ha a pisztoly a lövés pillanatában nem sül el, rendszerint lövésszámba megy. Meg

lehet azonban állapítani, hogy a „csütörtök“ nem számít lövésnek, ezt azonban lehetőleg mellőzzük, mert mindig kellemtelen bonyodalmakra ad okot. Mindenesetre tartalék-gyutacsokról kell gondoskodni.

Az ellenfelek bármelyikének jogában áll ellenfelére nem löni. Ezt a titkát azonban senkivel sem közölje.

A levegőbe való lövést kerülni kell. Lehet célzás nélkül az ellenfél irányába elsütni a fegyvert.

A vezetősegéd másodperces órával legyen felszerelve. Az orvosok szereléseiket készítsék elő.

Két kocsi (autó) a párbaj színhelyén feltétlenül kéznél legyen.

XIII. FEJEZET.

Pisztolypárbaj előnyomulással.

(Avance.)

A párbaj színhelyén az ellenfelek, segédek, orvosok, kölcsönös udvariassággal üdvözlik egymást. Az ellenfelek nem érintkezhetnek. Pontos megjelenés. A várakozási idő maximuma egy fél óra.

A párbajt a legidősebb segéd vezeti. De célszerűbb ezt korra való tekintet nélkül, a gyakorlattal bíró úrra bízni. Ha nincs megegyezés, a sors dönt.

A kijelölt vezetősegéd gyorsan és erélyesen intézkedik, a segéd társai álljanak rendelkezésére.

Legelső sorban megejti a békéltetési kísérleteket, mint a kardpárbajnál. Legtöbbször eredménytelenül.

Majd kijelöli a feltételek szerinti távolságokat. Kijelöli a 40 lépés távolságnyi két végpontot. Majd onnan a lövonalon befelé a korlátpontokat 10 lépésre. Ezen pontokat sétatobokkal, zsebkendőkkel, kalapokkal meg kell jelölni.

A segédek sorsot húznak a felállítási hely felől. Mindkét fél becsületszavára kijelenti, hogy nincs nála oly kevély tárgy, mely alkalmas volna a lövedék behatolását megakadályozni.

Legcélszerűbb a zsebeket (órát, tárcát, fényképeket stb.) teljesen kiüríteni. Gallért nyakkendővel levetni és a kabát gallérját felgyűrni. (Célpont megnehezítés!)

Megegyezés szerint kalapot le lehet tenni, vagy föltenni.

A vezetősegéd erre feltöri a pisztolyok pecsétjét. Sors-húzás dönt a választásról. A fiatalabb segédek átveszik a pisztolyokat.

Erre a vezetősegéd vezényli:

„Uraim, felállani!”

Mindenki a vázlat szerinti helyére siet.

A vezetősegéd felolvassa egy előre kikészített céduláról a jegyzőkönyvileg előre megállapított párbajfeltételeket. Majd így szól: „Uraim, most hallották a segédek által megállapított és önök által is jóváhagyott párbajfeltételeket. Jelentsék ki becsületszavukra, hogy azokat pontosan be fogják tartani.”

Erre egyenként felelik:

„Becsületszavamra fogadom, hogy az előírt párbajfeltételeket be fogom tartani.”

Most ismét a vezetősegéd szól:

„Uraim, figyelmeztetem önöket, hogy becsületükkel köteleztek, az általam adandó „előre” vezényszó előtt nem löni.” Harsány hangon vezényli:

„Fegyvetek átadni!”

Erre a leeresztett kakasú pisztolyokat a segédek átadják a helyükön álló ellenfeleknek. A pisztolyokat lefelé tartott csőtorkolattal kell tartani. A vezetősegéd utolsó figyelmeztetőként kérdezi:

„Készen vannak, uraim!”

Majd rögtön utána határozott hangon vezényli:

„Előre!”

Az „Előre” vezényszó elhangzása után a vívófelek felhúzzák pisztolyaik kakasát s fölfelé tartott csőtorkolattal, egyenes vonalban, tetszés szerint közeledhetnek egymás felé. Menetközben, ha tetszik, megállhatnak, célozhatnak és löhetnek, vagy anélkül, hogy löttek volna, tovább is nyomulhatnak, de csak a korlátjelig, ahol feltétlenül megállani kötelesek. A barrières-t túllépni sohasem szabad.

A vívófelek ennél fogva akkor és onnan löhetnek, amikor és ahonnan jönnek látják. Löhetnek tehát felállítási helyükről minden közeledés nélkül, esetleg közeledhetnek a korlátjelen belül, annak bármely közbeeső pontjáról, sőt egészen a korlát mellől is löhetnek.

Aki célozni és löni akar, annak meg kell állania.

Menetközben sem célozni, sem löni nem szabad. Az ellenfelet sohasem lehet kényszeríteni, hogy ő is közeledjék.

Ha valamelyik fél már tüzelt, az illetőnek ugyanazon a helyen, ahonnan lőtt, meg kell állnia és az ellenfél lövését mozdulatlanul bevértania. Utóbbi a lövésre adott idő alatt még tovább előnyomulhat.

Az idő, melyben mind a két lövésnek esnie kell, a segédek által a jegyzőkönyvben meghatározott. A másodperceket a vezetősegéd hangosan számolni köteles.

A legtöbb esetben 20—30 másodpercnyi lövési időt szokás megállapítani, de egy percnél hosszabb sohasem legyen. Kulcs a lövési idő megállapításához: 5 másodperc, plus annyi másodperc, ahány lépésnyire van a korlát a felállítási helytől.

A megállapított lövési időben mind a két lövésnek esnie kell. Aki az időt elmulasztotta, az elvesztette jogát a lövéshez.

Másodszori golyóváltásnál értelemszerűen az eljárás marad ugyanaz.

A viadal befejeztével a vezetőségéd, hasonlóan, mint a kardpárbajnál, ünnepélyesen kijelenti, hogy a sértett becsület lovagias elégtételt nyert.

Megzavart párbajt 24 órával elhalasztunk.

A viadal befejezése után a békéltetési kísérleteket kell vezetni. Elősegíteni, hathatósan támogatni, de nem erőszakolni.

Kölesönös udvarias üdvözlések után a viadal színteréről eltávolznak az ellenfelek segítéik és orvosai kíséretében.

A segítéek egy előre megállapított helyen még aznap találkoznak, hogy a jegyzőkönyv második részét megszerkessék.

XIV. FEJEZET.

Pisztolypárbaj szilárd állásponttal és szabad lövéssel.

Ez a pisztolypárbaj ugyanolyan módozatok között nyer lebonyolítást, mint az előbbi, a következő eltérésekkel:

Az ellenfelek 25—30 lépés távolságra háttal állítanak fel egymással, a vezetőségéd által kijelölt heyeikre.

A becsületszóval megerősített ígéret kivétele után, a vezetőségéd kihirdeti: „Uraim! figyelmeztetem önöket, hogy csakis a „Vigyázz!” vezényszavamra fordulhatnak meg és a „Tüzelni” vezényszavamra lehet a pisztoly kakasát felhúzni

és 15 másodpercen belül tetszésszerűen időpontban tüzelhet!”

A fegyverek átadása után, miután a segítéek helyeikre visszatértek, a vezetőségéd harsány hangon egymás után vezényli:

„Készen vannak, uraim!”

„Vigyázz!”

„Tüzelni!”

Ezután hangosan számolni kezd, az előre megállapított lövési időig. Egy, kettő, három, stb. A lövési idő a jegyzőkönyvben előre állapítatik meg és nem lehet hosszabb egy fél percnél, vagy rövidebb 8 másodpercnél. Aki a lövési idő letelte után lő, megsérti a párbajszabályokat.

Másodszori golyóváltásnál, ha a párbajozók egyike sem sérült meg, a harc megújítását a vezetőségéd értelemszerűen ugyanolyan eljárás mellett bonyolítja le.

A párbaj befejezését illetőleg ugyanazon szabályok tartandók szem előtt, mint az előbb leírt pisztolypárbajnál.

Negyedik rész.

BECSÜLETÜGYI VÁLASZTOTT BÍRÓSÁGOK.

XV. FEJEZET.

Itélkezés becsületügyekben.

A párbajkódexek rendelkezései nemcsak a lovagias ügyekben szereplő feleket és megbízottakat, hanem elsősorban az ítélkezésre hivatott becsületügyi választottbíróóságokat kötik. Az érdekelt felek és azok megbízottainak a kódex határozványainak jóhiszemű félremagyarázásából eredő kisebb hibái felett talán napirendre lehet térni, de a lovagias ügyek helyes intézésének ellenőrzésére illetékes s e tekintetben irányító befolyást gyakorló választott-bíróóságokkal szemben már követelményként kell felállítani, hogy nem a holt betűk, hanem a párbajkódexek mindenekelőtt lovagias irányzatának megfelelően járjanak el. A párbajkódexek ugyanis nem tartalmazhatnak minden előfordulható esetre kiterjedő és sémaként alkalmazható határozványokat és ezért, hogy a lovagiasság követelményeivel ellentétes megoldásokat megakadályozzák, magasabb ítélkező szerveket állított fel. A választott bíróóságok feladata, hogy felmerült kételyek eseteiben a lovagiasság szabályain alapuló, annak szellemében hozott döntéseikkel, az ügyek helyes elintézését biztosítsák. Ezek a bíróságok fogják a lovagias ügyekben szereplők esetleges hibáit a párbajkódexek szellemének, illetve követelményeinek megfelelően helyreigazítani.

Tiszteknek az alant felsorolt választott becsületügyi bíróságok határozatainak kikérésénél az 1940. évi A—46. jelzésű katonai szolgálati könyv, a Becsületügyi Szabályzat (Függelék) erre vonatkozó határozványait kell szem előtt tartani. (Lásd a Szabályzat ismertetésénél!)

XVI. FEJEZET.

A becsületbíróóság.

Becsületbíróóság alatt értjük azt a független bíróságot, mely valamely becsületügyben kifogásolt egyén erkölcsi minősítése felett döntő érvénnyel ítél.

Becsületbíróáságnak csak akkor van helye, ha valamely becsületügyben akár a kihívó, akár a kihívott párbajképességét az ellenfél írásbeli megbízása alapján a megbízottak kétségbe vonják.

Becsületbíróóságot az ellenféllel szemben kizárólag és csakis a fél kérhet. Erre megbízottainak írásbeli felhatalmazást kell hogy adjon. A megbízottak saját felelősségükre ezt sohasem tehetik.

Ha valamely fél segédei a becsületbíróóságot felajánlják, az ellenfél segédei azt vissza nem utasíthatják.

Tisztekkel (tisztjelöltekkel) szemben becsületbíróóságot összehívni nem lehet és ilyenkor a jegyzőkönyvet a becsületügyi eljárás elrendelésére jogosult parancsnokhoz kell fölterjeszteni. Igen gyakran előfordul, hogy a megbízottak anélkül, hogy a tényállást földerítenék és az elintézési módot jegyzőkönyvbe foglalják, a jegyzőkönyvet a becsületügyi eljárás elrendelésére jogosult parancsnokhoz fölterjesztik és vitás esetekben, midőn párbajbíróóságot kellene összehívni, a jegyzőkönyvet a becsületügyi választmányhoz terjesztik be tanácsadás végett. Bár az A—46. Becsületügyi Szabályzat 48. §-a értelmében a segédek bármikor kérhetnek

tanácsot a becsületügyi választmánytól, de a választmány oly kérdésekben, amelyek elintézésére a kódexnek határozott szabályai vannak, csak oly feletet adhat, hogy a megbízottak a kódex szerint járjanak el. Ezért kerüljék az ok nélküli fölterjesztéseket, mert csak az ügy elintézését odázzák el.

Indokolatlanul durva sértések eseteiben, mely sértések a lovagias minősültséget önmagukban véve is kétségessé teszik, (pl. egy nő tetteleges bántalmazása, orozva végrehajtott tettegesség, a női becsület elleni durva támadások stb.) — a becsületügyi eljárás alá nem tartozó sértőnél a tüzetesen felderített tényállás alapján a sértett, illetve megbízottainak kötelessége az erkölcsiség kérdésében döntésre hivatott becsületbíróság döntését beszerezni.

Ha egy becsületügyi eljárás alá tartozó egyén követ el oly sértést, mely a lovagias minősültséget önmagában véve is kétségessé teszi, a lovagias jegyzőkönyv tényállásában kell a cselekményt a tényeknek megfelelően rögzíteni s a jogosult parancsnokhoz felterjesztett jegyzőkönyv alapján történik azután döntés arra nézve, vajjon az elkövetett sértés módzata tényleg érinti-e az érdekelt erkölcsiségét, illetve a közös állás becsületét. Ha a parancsnok a bűnvádi vagy becsületügyi eljárást elrendeli, a lovagias ügy elintézését felfüggeszti, amíg az eljárások befejezést nem nyernek. A befejezett eljárások eredménye mérvadó azután arra nézve, hogy az ügyet a lovagiasság szabályai szerint elintézni lehet-e vagy sem. Ha az eljárások folyamán a durva sértést elkövető rendfokozatát elveszti, párbajképessége is veszendőbe ment, s a jóváhagyásra hivatott parancsnok eserint intézkedik.

Tisztek között felmerült lovagias ügyeknél, a kötelező kihívást a sértett nem mulaszthatja el és nem helyezkedhetik arra az álláspontra, hogy az őt ért sérelmekért a lovagias eljárás bevezetésének mellőzésével az ügyet jelentés tárgyává tegye.

A sértettnek kötelessége a sértésekre reagálni és a megbízottjai útján a lovagias elégtételszerzést megkísérelni, mely

lovagias eljárás folyamán felvett jegyzőkönyvi tényállás az A—46. 5. §. 2. pontjában előírt jelentésnek felel meg s a jogosult parancsnok elé terjesztve képezi alapját az erkölcsiség kérdésében döntésre egyedül hivatott becsületügyi fórum (bü. eljárás) ítélezésének.

Katonai bűnvádi eljárás során közönséges bűncselekményért lefokozott, vagy becsületügyi eljárás következtében rendfokozatát veszített, végül polgári büntetőbírói eljárással, kapcsolatban bármely büntett, illetve haszonlesésből eredő bármely vétség, vagy kihágás miatt az A—46. Bü. Szab. 4. §. 1. pont értelmében közigazgatási úton elbocsátott volt tiszt párbajképességét becsületbíróság által felülbíráltatni nem szabad.

Ilyen volt tiszt párbajképességét — a tisztikkal szemben — csak egykor viselt tiszti rendfokozatának visszaadása által széri vissza.

Minden más esetben, nevezetesen, ha a tisztet katonai bűncselekménnyel kapcsolatban fokozták volna le, avagy ha tiszti rendfokozatáról bűnvádi eljárás során, vagy a becsületügyi eljárás elkerülése végett lemondott, végül ha közigazgatási úton történt elbocsátása nem a 25. pontban felsorolt okokból következett volna be: az érintett volt tiszt párbajképességét el kell ismerni, ha magát — volt rendfokozata szerint illetékes — becsületügyi választmány döntésének aláveti és e döntés számára kedvező.

A becsületügyi választmány tárgyalásához és döntéséhez szükséges adatokat a megbízottak, vagy a becsületügyi választmány kérésére a m. kir. honvéd vezérkar főnöke bocsátja rendelkezésre.

A becsületbíróság az ellenfelek részéről szabadon választható két-két, egészen hat-hat becsületbíróból áll.

Becsületbírákúl csak komoly, tapasztalt, elismert tekintélyű és feddhetlen jellemű férfiak választhatók.

Tisztek és a katonai becsületügyi eljárás alá nem tartozó ellenfél között felmerült lovagias ügyben utóbbi ellen

esetleg összehívott becsületbírószágban a magyar királyi honvédség Becsületügyi Szabályzatának rendelkezése értelmében a magyar királyi honvédség és csendőrség tényleges, nyugdíjazott, szolgálatonkívüli viszonyú vagy tartalékos tisztjei, sem elnöki, sem becsületbírói tisztelet nem vállalhatnak.

A becsületbírószág tagjait, az érdekelt felekkel való megállapodás után, a segítők kéri fel. A becsületbírószági tisztség elvállalása sohasem kötelező s azt mindenki indokolás nélkül vissza is utasíthatja.

A becsületbírók neveit és társadalmi állását mindkét fél segítői egymásnak kölcsönösen bejelenteni kötelesek.

A becsületbírószágot a segítők erre vonatkozó jegyzőkönyvi határozatnak keltétől számítandó 24 óra alatt össze kell hívni.

Az összehívást a becsületbírószág legidősebb tagja eszközli, pontosan meghatározva az időt és helyet, ahol a becsületbírószág összeül.

A segítők a becsületbírószág elé terjesztendő kérdést közös megegyezéssel állapítják meg. A kérdés rövid, egyszerű és világos legyen s mindenkor jegyzőkönyvbe foglalassék.

Az ellenfelek a becsületbírószág összeülése előtt írásbeli nyilatkozatot kötelesek a segítőknek átadni, hogy a becsületbírószág ítéletét feltétlenül elfogadják s magukra nézve kötelezőnek ismerik el. A nyilatkozat megtagadása egyértelmű a becsületbírószágtól való visszalépéssel, illetőleg a lovagias elégtétel megtagadásával.

A kérdéses nyilatkozathoz egy mintát csatolunk:

Minta.

NYILATKOZAT.

Alulírott becsületszavamra kijelentem, hogy a köztem és Veszprémi Gyula úr között fölmerült lovagias ügyben meg-

bízottaim által kért becsületbírószág (párbajbírószág, fegyverbírószág) ítéletének magamat feltétlenül alávetem.

Budapest, 1940. évi október 20-án.

Bácsai Ottó s. k.

Előttünk, mint megbízottai előtt:

Györszentiványi Béla s. k.

Alsóvámosy Imre s. k.

A becsületbírószág tagjai összeülvén, elnököt és jegyzőt választanak. A becsületbírószág elnöke, a becsületbírók által ajánlott tekintélyes férfiak közül titkos szavazás útján és abszolút többséggel választandó. Elnököt ajánlhat minden becsületbíró. A felkért becsületbírók nem választhatnak elnököt maguk közül.

Becsületbírók nem lehetnek, sem a becsületbírószágban elnöki tisztséget nem teljesíthetnek:

1. Az egyházi rend tagjai.
2. A felekkel harmadízig való rokonok vagy apa, fiú, vagy testvéri viszonyban állók.
3. A felekkel perben, vagy ellenséges viszonyban állók.
4. A kérdéses ügy segítői, tanúi vagy megbízottai.
5. Akik a felek valamelyikének egyízben már ellenfelei voltak.
6. A párbajszabályokat megsértők, vagy annak megsértésében részesek.
7. Megbecstelenítő cselekmény miatt jogerős bírói ítélettel büntetett, vagy valamely bűnügyben vizsgálat alatt állók.

Abszolút többség hiányában a két legtöbb szavazatot nyert elnökjelölt közül ismét titkos szavazással történik a választás. Ha a szavazatok egyenlők lennének, a szavazás még kétszer ismételtető s ha a harmadik szavazásnál sem volna eredmény, a két jelölt közt sorshúzás dönt.

A becsületbírótság jegyzője mindenkor a becsületbírák legfiatalabb tagja.

A becsületbírótság ülései zártak s azokban az elnökön és becsületbírákon kívül senki sem vehet részt.

Az érdekelt felek — amennyiben a bírák ennek szükségét látják — a becsületbírótság előtt a felderítő tárgyalások tartamára egy-egy segéd által képviseltetik magukat.

A becsületbírótság a megalakulástól számítandó 24 óra alatt érdemleges tárgyalásait megkezdeni, a szükséghez képest tanukat is kihallgatni s mielőbb ítéletet hozni köteles.

A tanuságtétel kétféleképp történhetik: személyesen vagy írásban, de mindig becsületszóra. Az elnök erre a tanukat előzőleg figyelmeztetni köteles.

A becsületbírótság a felektől okiratok felmutatását is kívánhatja és elrendelheti felajánlott tanuinak, szakértőinek, maguknak a feleknek, a megbízottaknak vagy csak ezek egyikének kihallgatását. Az, akit a becsületbírótság kihallgat, vallomását becsületszavával erősíti meg. A becsületbírótság tehát tanuvallomásként csak annak vallomását fogadhatja el, aki a becsületszó jelentőségét felfogni képes.

Felfüggesztheti, de nem köteles felfüggeszteni a becsületbírótság az ügy tárgyalását, ha a felfüggesztést valamelyik fél azon az alapon kéri, hogy az általa a becsületbírótság előtt felhozott tényállítások tárgyában az ellenfél ellen büntetőbírói eljárás van folyamatban. Az eljárás megindítását azonban igazolni kell. Felfüggesztés esetében a becsületbírótság eljárás a büntetőügy jogerős eldöntéséig szünetel.

Ha valamelyik tanunak, akire hivatkozás történt, abban a városban vagy községben, ahol a becsületbírótság összeül, állandó lakása nem volna, vagy pedig onnan messze laknék, a becsületbírótság a tanu vallomását írásban is elfogadhatja. Ha ellenben a becsületbírótság a tanu megjelenését okvetlen szükségesnek találná, a tanu — a fél költségére, aki reá hivatkozott — meghívható, megjelenésre azonban sohasem kényszeríthető.

A becsületbírótság tárgyalásai a távollevő tanu megérkezéséig felfüggesztendőek. Az ily halasztás mindazonáltal lehetőleg kerülni kell.

A becsületbírótság tagjai a felek képviselőihez és a tanuhoz az elbírálandó becsületügy érdemére nézve akármilyen kérdést intézhetnek, amelyekre válaszolni lovagias kötelesség.

Vizont a becsületbírák becsületükkel vannak kötelezve, hogy az ítélezésükre bízott ügyet s a tárgyalás részleteit szigorú titokban tartják. Bírószági ülésen kívül az ügyről bárhol is nyilatkozni vagy azt egymás közt bármilyen megbeszélés vagy vita tárgyává tenni feltétlenül tilos.

A becsületbírótság az ügy alapos és minden irányban kiterjedő megvizsgálása után, a becsületbírák egyenként megokolt szavazatai alapján, szavazattöbbséggel hozza meg ítéletét.

Szavazategyenlőség esetén az elnök szavazata dönt. Az ítéletet, mely sohasem indokolandó, az elnök és az összes becsületbírák két példányban aláírják s miután azt az elnök az érdekelt felek képviselői előtt élőszóval kihirdette, mindkét félnek írásban is kiadja.

A becsületbírótság ítélete döntő erővel bír és így sohasem fellebbezhető.

A becsületbírótság döntésének kihirdetése után ugyanazon lovagias ügyben újabb vádpontok fel nem hozhatók, sem azok eldöntésére újabb becsületbírótság, sem a megszűnt becsületbírótság újabb határozathozatalra fel nem kérhető.

Ha a megbízottak a párhaj feltételeiben, annak helyében és időpontjában megállapodtak és az erre vonatkozó jegyzőkönyvet aláírásukkal ellátták, becsületbírótságot többé kérni nem lehet és elvesztették a kódex által részükre biztosított ezen jogot.

A becsületbírótság tárgyalásairól mindenkor jegyzőkönyv vezetendő, amelyet ítélethozatal után az elnök és az összes

becsületbírák aláírnak, lepecsételnek és megőrzés végett az elnökeknek átadnak.

A jegyzőkönyv nyilvánosságra nem hozható.

Ha a becsületbíróóság diszkvalifikáló határozatának kihirdetése után derülne ki, hogy ez a határozat nyilvánvalóan téves adatokon, vagy hamis bizonyítékokon alapult, vagy pedig, ha más olyan kétségbevonhatatlanul bebizonyított tény forogna fenn, amely a hozott diszkvalifikáló határozat érvényességét kizárja, az ügy újramegvizsgálásának van helye.

Az ügy újra leendő kivizsgálását a határozatot hozott bíróságnak legalább három tagja együttesen kezdeményezi. Ugyancsak ők gondoskodnak a feleknek és a volt megbízottaknak értesítéséről, úgyszintén az esetleges új becsületbíróóság megalakításáról is.

Minta.

Becsületbíróósági jegyzőkönyv.

JEGYZŐKÖNYV.

Felvétetett Győrött 1940. évi október hó 15-én délelőtt 10 óraker az Uri Kaszinó társalgójában, Halászi Károly és Püski István urak között fölmerült lovagias ügyben felkért becsületbíróóság által.

Halászi Károly úr megbízottai részéről Valla János és Cserna Péter urak, míg Püski István úr megbízottai részéről Levél László és Araky Sándor urak jelentek meg, mint felkért becsületbíróósági tagok.

A becsületbíróóság elnökéül egyhangú határozattal Császárrety Péter törvényszéki elnök jelent meg.

A jegyzőkönyv vezetésére Cserna Péter úr kérésre fel.

A lovagias ügyben fölvetett jegyzőkönyv és a csatolt nyilatkozatok alapján Valla János úr ismertette a tényállást és a becsületbíróósághoz intézett kérdést.

A becsületbíróóság tanácskozás után egyhangulag a következő ítéletet hozta:

Halászi Károly úr lovagias elégtételt adhat és kérhet.

Az ítéletet az elnök az összes tagok és megbízottak előtt előszóval kihirdette és az ítélet egy-egy példánya a felek megbízottainak kiadatott.

Valla János s. k.

Levél László s. k.

Cserna Péter s. k.
tagok.

Araky Sándor s. k.
tagok.

Császárrety Péter s. k.
mint a becsületbíróóság elnöke.

XVII. FEJEZET.

A párbajbíróóság.

Párbajbíróóságnak nevezzük azt a független bíróságot, mely valamely becsületügy elintézésére kiküldött segédek véleménykülönbsége esetén a békés vagy fegyveres elintézés elvi kérdésében döntő érvénnyel ítélt.

Ha valamelyik fél segédei a párbajbíróóságot felajánlják, az ellenfél segédei azt vissza nem utasíthatják.

Tisztek mint megbízottak párbajbíróóságba csak tényleges vagy tényleges állományból származó nyugállományú (szolgálaton kívüli) tiszteket választanak, az általuk felkért párbaj- vagy fegyverbíró pedig a párbaj- vagy fegyverbíróóság elnökéül szintén tényleges állományból származó nyugállományú (szolgálaton kívüli) tiszteket hozzon javaslatba. (Lásd A—46. Bű. Szab. Füg. 10. pontja.) Ezek szerint előfordulhat, hogy tisztek polgári párbajbírákkal, vagy sorshúzás esetén polgári párbajbíróósági elnök elnöklete alatt tárgyalnak.

A párbajbíróóság a segédek részéről szabadon választható egy-egy vagy két-két párbajbíróból és egy elnökből áll,

akit a párbajbírák közös megegyezéssel vagy sorshúzás útján választanak.

Párbajbírákul csak komoly, tapasztalt, elismert tekintélyű és feddhetetlen jellemű férfiak választhatók.

A párbajbírótság tagjainak fölkérése, a párbajbírótság összehívása és ítélezése épúgy történik, mint a becsületbírósnál.

A segédek, a párbajbírótság elé terjesztendő kérdés támogatására mellékelni kötelesek a becsületügy tárgyalásáról fölvetett jegyzőkönyveket, hogy a párbajbírák világosan lássák, mi a sértés tényálladéka.

Párbajbíróságok döntését a következő leggyakrabban előforduló esetekben szokás kikérni:

1. A segédek között bármely véleménykülönbség esetén, melyek nem tartoznak a becsület- vagy fegyverbírótság hatáskörébe.

2. Békés vagy fegyveres elintézés elvi kérdésében.

3. A kihívásnak van-e elegendő alapja, történt-e sértés.

4. Helyettesítés kérdésében fölmerült nézeteltérésnél.

5. Ki a sértett fél, kit illetnek meg a sértett jogai.

6. Kölsönös sértéseknél.

7. Sértés fokozatainak megállapítása meg nem egyezés esetén.

8. Beterjesztett orvosi bizonyítvány elbírálásánál nézeteltérés esetén.

9. Párbaj elhalasztásának kérdésében, ha a fél orvosi bizonyítványt nem terjeszt be.

10. Ha a sértett a bocsánatkérést nem fogadja el és fegyveres elégtételt követel, a fegyverválasztás joga feletti döntés.

11. Pisztolypárbajnál az első lövés joga felett akkor, midőn nem volt tetteges sértés és a segédek 35 lépésnél kisebb lőtávolságot állapítottak meg.

12. Békés elintézés esetén a bocsánatkérés módja és alakja felett.

13. Milyen kérdések intéztessenek a becsület- vagy fegyverbíróséghez.

14. Milyen a lovagias elégtételt igénylő valódi tényállás.

A párbajbírótság határozatát csak a megbízottak jegyzőkönyvében foglaltakra alapíthatja. Amennyiben a megbízottak jegyzőkönyvéből a konkrét lovagias ügy tényállása ki nem derül, a párbajbírótság az összes megbízottak által egybehangzóan előadandó tényállást kíván be.

Vitás tényállás fennforgása mellett a párbajbíróság határozatot nem hoz, a vitás tényállást fel nem deríti, hanem az ügyet kellő előkészítés végett a megbízottaknak visszaadja.

A segédek a párbajbírótság összeülése előtt megbízójuk, valamint saját részükről írásbeli nyilatkozatot kötelesek adni, hogy a bírótság ítéletét feltétlenül elfogadják s magukra nézve kötelezőnek ismerik el. A nyilatkozat megtagadása egyértelmű a párbajbíróstól való visszalépéssel, illetőleg a lovagias elégtétel megtagadásával.

A párbajbírótság ülése zárt s abban csak a bírótság tagjai vehetnek részt.

A párbajbírósnak a megalakulásától számítandó 24 óra alatt feltétlenül ítéletet kell mondania. Szavazategyenlőség esetén az elnök szavazata dönt. Az ítéletet, mely sohasem indokolandó, a bírótság írásban, két példányban adja ki s az elnök élőszóval is kihirdeti.

Az ítélet döntő erővel bír s nem fellebbezhető.

Minta.

Párbajbírósnági jegyzőkönyv.

JEGYZŐKÖNYV.

Felvétetett Győrött 1940. évi október hó 16-án délelőtt 11 órakor a Helyőrségi Étkезде olvasósobájában Ravazdy Béla és Mezőörsy Sándor urak között felmerült lovagias ügyben felkért párbajbírótság által.

Ravazdy Béla úr megbízottai részéről Kisbarátfalui Oszkár és Nagybarátfalui Béla urak, míg Mezőörsy Sándor úr megbízottai részéről Ságshalomaljai Dezső és Söptér János urak jelentek meg, mint felkért párbajbírák.

A párbajbírótság elnökéül egyhangú határozattal felkért Tápszentmiklóssy Ferenc királyi közjegyző úr jelent meg.

A jegyzőkönyv vezetésével Söptér János úr bízatik meg.

A lovagias ügyben fölvetett jegyzőkönyv és csatolt nyilatkozatok alapján Nagybarátfalui Béla úr ismertette a tényállást és a párbajbírótságához intézett kérdéseket.

A párbajbírótság tanácskozás után egyhangúlag a következő ítéletet hozta:

Ad 1. A sértés egyszerű sértést képez.

Ad 2. Békés úton intézendő el.

Ezen határozatot az elnök a megbízottak előtt élőszóval kihirdette.

Az ítélet egy-egy példánya a felek megbízottainak átadott.

Kisbarátfalui Oszkár s. k.

Ságshalomaljai Dezső s. k.

Nagybarátfalui Béla s. k.

Söptér János s. k.

tagok.

tagok.

Tápszentmiklóssy Ferenc s. k.
mint a párbajbírótság elnöke.

VIII. FEJEZET.

A fegyverbírótság.

Fegyverbírótság alatt azt a független bírótságot értjük, mely a segédek között fölmerült véleménykülönség esetén a párbajnál használandó fegyverek minősége (kardpárbajnál: kardok minősége, pisztolypárbajnál: vont vagy síma-

csövű pisztolyok), a párbajfeltételek s pisztolypárbajoknál a távolság kérdésében döntő érvénnyel ítél.

Ha valamelyik fél segédei a fegyverbírótságot felajánlják, az ellenfél segédei — amennyiben az ajánlat a sértett fél jogait nem érinti — azt vissza nem utasíthatják.

A fegyverbírótság a segédek részéről szabadon választható egy-egy fegyverbíróból és egy elnökből áll, akit a fegyverbírák, közös megegyezéssel, vagy sorshúzás útján választanak.

Tisztek közötti, valamint tisztek és a katonai becsületbírótsági eljárás alá nem tartozó ellenfél között felmerült lovagias ügyben összehívott fegyverbírótság tagjául, a magyar királyi honvédség becsületügyi szabályzatának rendelkezései szerint, a tisztt megbízottjai csakis a tényleges, vagy a tényleges állományból származó nyug. állományú tisztet választhatnak. A tisztt megbízottjai által választott fegyverbíró pedig a fegyverbírótság elnökéül csak tényleges, vagy a tényleges állományból származó nyug. állományú tisztet hozhat javaslatba.

Fegyverbírákra s a fegyverbírótság tagjainak fölkérésére, összehívására és ítélkezésére nézve a párbajbírótság vonatkozó szabályai irányadók.

A fegyverbírótság a megbízottak meghallgatását a szükességhez képest elrendelheti, vagy mellőzheti.

A fegyverbírótság határozatát csak a megbízottak jegyzőkönyvében foglaltakra alapíthatja. Amennyiben a megbízottak jegyzőkönyvéből az elkövetett sértések és különösen elkövetésük módja, úgyszintén az a körülmény, hogy a sértés nyilvánosság előtt történt-e, vagy sem, minden kétséget kizáróan ki nem derül, vagy pedig vitás, a fegyverbírótság az összes megbízottakat egybehangzó tényállás megszővezésére utasíthatja.

A fegyverbírótsági eljárás felfüggesztésének más, mint az előző bekezdésben foglalt okból (sértés megállapítása) helye nem lehet.

A fegyverbíróság a lovagias elintézés módozatait megállapító jegyzőkönyv aláírása után többé javaslatba nem hozható.

A fegyverbíróság ítélete döntő erővel bír s így meg nem fellebbezhető.

Minta.

Fegyverbírósági jegyzőkönyv.

JEGYZŐKÖNYV.

Felvetett Győrött 1940. évi október hó 15-én délelőtt 10 órakor a Győri Regatta Egylet olvasósobájában Márialigety János és Oroszváry Péter urak között fölmerült lovagias ügyben felkért fegyverbíróság által.

Márialigety János úr megbízottai részéről Rajkai Pál és Oroszváry Péter úr megbízottai részéről Dunakiliti Ferenc urak jelentek meg mint felkért fegyverbírósági tagok.

A fegyverbíróság elnökéül egyhangú határozattal Horvátfaluy Rikárd polgármester úr jelent meg.

A jegyzőkönyv vezetésére Rajkay Pál úr kéretett fel.

A lovagias ügyben felvett jegyzőkönyv és a csatolt nyilatkozatok alapján Dunakiliti Ferenc úr ismertette a tényállást és a fegyverbírósághoz intézett kérdést.

A fegyverbíróság tanácskozás után egyhangúlag a következő ítéletet hozta:

A jelen esetben kettő golyóváltás, síma, légynélküli pisztolyokból elegendő.

Az ítéletet az elnök az összes tagok és megbízottak előtt előszóval kihirdette és az ítélet egy-egy példánya a felek megbízottainak kiadatott.

Rajkay Pál s. k.
tag.

Dunakiliti Ferenc s. k.
tag.

Horvátfaluy Rikárd s. k.
mint a fegyverbíróság elnöke.

Ötödik rész.

FONTOS TUDNIVALÓK.

XIX. FEJEZET.

Irányelvek a lovagias ügyek helyes elintézéséhez katonai vonatkozásban.

(A honvéd Vezérkar Főnöke által kiadott rendeletek szem előtt tartásával.)

Általában.

Az új katonai Becsületügyi Szabályzat a lovagias ügyek elintézését teljesen új alapokra fektette. Ezzel meg fog szűnni az a visszásság, hogy egyes lovagias ügyek elintézése, a jogosult katonai parancsnok és katonai becsületügyi választmányok túlhalmozott ügydarabjai miatt néha csak hónapok elmúltával következhetett be.

Az új Szabályzat ugyanis a lovagias ügyek lényegi elintézését teljesen a megbízottak kezében hagyja, természetesen szem előtt tartva bármely a polgári társadalom által is elfogadott párbajkódex határozványait. A jogosult parancsnoknak az elintézett és lezárt lovagias ügyben, elvileg csupán felülbírási jogot biztosít. Ez az intézkedés is főleg azt célozza, hogy az illetékes parancsnoknak alkalma legyen megbírálni, vajjon a lovagias eljárás tárgyát képező esemény (cselekmény stb.) a tisztel szemben nem kíván-e bűnvádi,

esetleg becsületügyi eljárást. Avagy a katonai szellem szempontjából nem-e történt függelemsértés, ami büntetendő cselekmény, mely esetben lovagias eljárásnak nincs helye.

Ebből a gondolatmenetből kifolyólag is kézenfekvő, hogy a lovagias ügyeknek helyes, a lovagias gondolkodásmód, a becsületről alkotott legmagasabb fokúán kényes fel fogás szerinti elintézéséért, a megbízottakat teszi teljes mértékben felelőssé az új Szabályzat. Ezen felelősséget úgy kell értelmezni, hogy az a megbízott, aki egy lovagias ügyet nem az igazi lovagiasságnak, tehát a tisztikar közös állás- és magánbecsületének megfelelő módon és nem szabályszerűen intéz el, az a fennforgó eset mérvéhez képest nemcsak fegyelmi úton vonható felelősségre, hanem ténykedése esetleg becsületügyi szempontból is elbírálás alá vonható.

Míndezekből pedig azt kell megállapítanunk, hogy a megbízotti tiszttség ma sokkal nehezebb és felelősségteljesebb bajtársi szolgálat, mint eddig volt és annak csak úgy felelhetünk meg, ha a Párbaikódexben lefektetett lovagias szabályokat feltétlen biztonsággal uraljuk.

Ezeket a szabályokat alaposan áttanulmányozva, azokba valóban elmélyedve, fogja a tiszt, mint megbízott azt a bizton-ságot elnyerni, mely minden kétes és kényes ügyben sugalmazója lesz a helyes elintézési mód megtalálásához.

A könnyebb áttekintés érdekében pontokba összefoglaljuk a lovagias ügyek elintézésének főbb mozzanatait.

1. A megbízottak a tényállást a legrészletesebben föl-derítik, megállapítják és jegyzőkönyvbe foglalják.

2. A teljesen kész és lezárt jegyzőkönyvet békés elintézés esetén, általában utólag, föl kell terjeszteni a jogosult parancsnokhoz. Fegyveres elintézésnél előzetes jóváhagyást kell kérni.

1. Lovagias ügyek gyors elintézése.

— A lovagias ügyeket húzni-halasztani nem szabad. A lovagias ügyek gyors elintézése fontos azért is, mert ha egy

tiszt lovagias úton elégtételt nem tud magának szerezni, — az eset körülményeihez képest, — a polgári bírósághoz kell fordulnia, hol följelentését 3 hónapon belül meg kell tennie, mert különben az úgy elévül.

2. Egyoldalú elintézés.

A párbajkódex határozatainak pontos betartásával felvett egyoldalú jegyzőkönyv a kódex szabályait betartó fél részére a lovagias elintézés hatályával bír.

Miután sem a felek, sem a megbízottak a párbajképtelenség megállapítására nem jogosultak, így az ellenfél kódexellenes magatartását, lovagiatlan eljárását csak az általuk felvett egyoldalú jegyzőkönyvben szögezhetik le, mely lovagias bizonylat, a lovagiasság szabályai szerint eljáró fél részére, a lovagias elintézés, a másik, a hibás fél részére pedig azt jelenti, hogy addig, míg az egyoldalúlag felvett jegyzőkönyv az azt felvevő megbízottak, vagy a becsületügyi fórumok (becsületbíróság, illetve becsületügyi eljárás) által hatályon kívül nem helyeztetett, a mulasztásokat elkövető, illetve a lovagiasság szabályait mellőző fél sem mint érdekelt, sem mint megbízott lovagias ügyekben nem szerepelhet. Az egyoldalú jegyzőkönyv tehát lovagias kételety jelent, melyet eloszlatni, helyesebben az arra hivatottakkal el kell bíraltatni. Amennyiben tehát valamely lovagias ügyben oly egyének szerepelnének, akikkel szemben hatályban levő egyoldalú jegyzőkönyv áll fenn, a megbízottaknak kötelessége a kérdésben döntésre hivatott becsületbíróságot megajánlani. A döntést hozó becsületbíróság ez esetben kimondani tartozik, hogy az elintézetlen lovagias ügygel kapcsolatos mulasztások az érdekelt erkölcsiségét érintik-e, vagy a folyamatban levő lovagias ügy lovagias elintézésének gátló akadályát képezik-e.

Mínthogy a tisztikar tagjainak párbajképességét mindaddig, míg rendfokozatuknak birtokában vannak, kétségbe vonni senkinek sem lehet, lovagias ügyet tiszttel szemben

egyoldalúan lezárni nem szabad. Ha a lovagias eljárás során oly körülmények merülnek fel, melyek egyébként a lovagias ügy egyoldalú befejezésére nyújtanának jogos alapot, a tárgyalásokat meg kell szakítani és a csonka jegyzőkönyvet a Becsületügyi Szabályzat 5. §. 2. pontja értelmében — jelentésképen — becsületügyi szempontból való elbírálásra az érdekelt tiszt jogosult parancsnokához kell előterjeszteni. Ezt az előterjesztést a rangban legidősebb megbízott eszközzi

A tisztikar egyes tagjai becsületének (párbajképességének) elbírálását a maga részére tartja fenn (becsületügyi eljárás). viszont polgári urak közt felmerült hasonló ügyekbe (párbajképesség kérdése, becsületbírótság) bele szólni nem kíván. Tiszteknek az A—46. Becsületügyi Szabályzat Függeléke értelmében becsületbíróságokban akár elnökként, akár tagokként részt venniük tilos.

Ha egy lovagias ügy tárgyalása során a megbízottaknak tudomására jutna, hogy az abban érdekelt tiszt ellen korábban egyoldalú jegyzőkönyvet vettek fel, e körülményt a lovagias ügy jegyzőkönyvének tényállásában kell felemlíteni, hogy a jogosult parancsnok erről tudomást szerezve, a szükséges intézkedéseket megtehesse.

Ha a tiszt ellen becsületügyi eljárást rendelnek el, de a becsületügyi eljárás eredményeként az eljárás alatt állott tiszt rendfokozatát megtartotta, ellenére az egyoldalú jegyzőkönyvnek, a folyamatban levő lovagias ügyet, a lovagiaság szabályai szerint kell tovább folytatni.

Az egyoldalú jegyzőkönyvnek egyik példányát a félnek, az ellenfélnek pedig egy másodpéldányát tértivevényes ajánlott levélben kell megküldeni. Amennyiben utóbbi a jegyzőkönyv átvételétől számított huszonnégy órán belül meg nem nevezte volna megbízottait, ezen körülményt felük jegyzőkönyvére rávezetik s az ügyet megbízójuk részéről a lovagiasság szabályai szerint lezárják. Ezek után pedig

a jegyzőkönyvet, ha tisztről van szó, az A—46. Függelék alapján a jogosult parancsnokhoz döntésre fölterjesztik.

Amennyiben a tiszti felet hasonló esetekben kivételesen becsületügyi eljárás alá nem tartozó megbízottak képviselőnek, az egyoldalú jegyzőkönyv felterjesztése az érdekelt tiszti fél kötelessége.

3. Politikai ügyekben megbízás.

— Bármely politikai ügyvel kapcsolatos lovagias ügyben sem megbízotti, sem döntőbírói tisztséget tényleges állományú tisztek nem vállalhatnak.

4. Mentelmi jog védelme alatti sértések.

— Ha egyes tisztek valamely országgyűlési képviselőnek a mentelmi jog védelme alatt tett kijelentése által sértve éreznék magukat és az eset körülményeihez képest a lovagiasság szabályai szerint teljes elégtételt nem nyerhettek, az elégtételnek más úton történő megszerzésétől feltétlenül tartózkodjanak, azonban az ily esetekben sérelmüket előljáró csapatparancsnokságuknak jelentsék. Így kell eljárni akkor is, ha az egész tisztikar, vagy valamely csapatrészt, csapat, intézet stb. sértetett meg. Ezen lovagias ügyeknél tehát elsősorban a lovagiasság szabályai szerint kell az elintézését szorgalmazni s csak akkor, ha ezúton a kívánt elégtétel nem volt elérhető, kell a jelentést megtenni.

A további kívánatos lépéseket a parancsnok jelentése alapján a honvédelmi miniszter teszi meg, az érdekeltek szükséghez képest onnan nyernek később értesítést.

5. Bocsánatot kérni vagy párbajt vívni.

— Nem tekintendő lovagias elégtételnek a „kérem kijelentéseimet meg nem történtnek tekinteni” vagy „kijelentésemet visszavonom” stb. Ezek inkább azt a látszatot keltik, hogy a sértő az egyenes és nyílt lovagias elégtételadás alól különböző — csak az újabb időkben — kitalált kijelenté-

sekkel kibúvót keres. Aki sért, vagy kérjen férfias nyíltsággal bocsánatot, vagy adjon fegyverrel kezében elégtételt a sértettnek. Csak ezen két módon képzelhető el az elégtételadás, a többi mind csak kertelés és szavakkal való játék. *Aki sérteni tud, tudjon elégtételt is adni!*

6. Lelkészekkel lovagias ügyek.

(A—46. Bű. Szab. Füg. V. fejt.)

Tisztnek lelkésszel felmerült ügyét nem szabad a szorosán vett lovagias keretek között, tehát a párbajkodexek szabályai alapján intézni.

Míndamellet ilyen esetben is meg kell a tisztnek kísérelnie két tiszt útján a felmerült sérelemnek, illetőleg ellentétnek a tiszt és lelkeszi állás és hivatás követelményeként kielégítő tapintatos és bajtársi elintézt. (Békéltető eljárás.)

Ha ez nem jár sikerrel, a sérelmet szenvedő tiszt honvéd lelkes ellen ennek előljáró katonai hatóságánál, polgári lelkes ellen pedig egyházi hatóságánál tesz jelentést.

Bűnvádi eljárást lelkes ellen folyamathoz tenni — ha csak a sértés valamely hivatalból üldözendő bűncselekmény tényálladékát nem meríti ki — kizárólag az érdekelt tiszt jogosult parancsnokának engedélye alapján lehet.

A sérelmet szenvedő lelkes a tiszt ellen följelentést a Becsületügyi Szabályzat 5. §-ának 2. pontja értelmében a tiszt előljáró (jogosult) parancsnokánál teszi meg.

7. Magyarázatkérés nincs.

— Ne kérjünk senkitől magyarázatot. Vagy sértve érzem magam, vagy nem. Ha sértve érzem magam, lovagias elégtételt kérek, ha nem, akkor nincs semmi teendőm. Ha a szóbarfó ügyben magyarázatkérésre lesz szükség, azt majd meg fogják tenni a megbízottak, de sohasem maga a provokált fél.

8. Tanácskérés írásban.

— A becsületügyi választmányoktól mindig írásban kell kérni a tanácsot, a tényállás tüzetes ismertetése mellett. A becsületügyi választmány mindenkor írásban adja meg a kért tanácsot. Így mindennemű félreértés elkerülhető.

9. Ittas állapot megítélése.

Több ízben előfordult, hogy megbízottak valamely lovagias ügy elbírálásánál mérlegelés tárgyává tették a szesz italok mértéktelen élvezetéből keletkezett ittas állapotot. Általános felfogás szerint a társadalom nem hajlandó elnézéssel lenni azokkal szemben, akik olyfokú jellemgyengeségben szenvednek, hogy a szesz italok mértéktelen élvezete következtében az alkohol hatása alatt szinte öntudatlanul cselekszenek. Lovagias ügyek elbírálásánál azonban teljesen mindegy, hogy a sértés ittas, vagy józan állapotban történt, mert nem az állapot, hanem a sértés kíván elégtételt. Kirívó esetekben az alkohol mértéktelen élvezetét inkább súlyosbító körülménynek kell betudni.

10. Rendőrtisztviselők lovagias ügyei.

A rendőrtisztviselői kar tagjaival felmerült lovagias ügyek elintézésénél mérlegelni kell, hogy a rendőrtisztviselő kifogásolt magatartását hivatalos működése során, avagy mint magánszemély követte-e el. Ugyanígy el kell választani azt az esetet, amikor a rendőrtisztviselőt magánszemélyre nézve éri sértés, attól az esettől, amikor hivatalos működését teszik sértő formában bírálat tárgyává. Elvileg a rendőrtisztviselő hivatalos hatósági jogkörben tett intézkedései miatt csak fegyelmi vagy esetleg büntetőjogi felelősséggel tartozik.

Egyébként a rendőrtisztviselő lovagias ügyeinek elintézésénél egy belügyminiszteri rendelet értelmében, a m. kir. honvédség Becsületügyi Szabályzatának rendelkezéseit kell

irányadóul venni. A megbizottak által felvett jegyzőkönyvet az érdekelt rendőrtisztviselő az illetékes rendőrfőkapitányhoz köteles felterjeszteni.

11. Becsületügyi Szabályzat nem ismerése.

Tartalékos tisztek lovagias ügyek helytelen elintézésénél gyakran azt hozták fel mentségül, hogy a Becsületügyi Szabályzat Függelék határozványait nem ismerték. Igen gyakran a helytelen eljárásnak következményeképpen ellenük becsületügyi eljárást kellett elrendelni. A Szabályzat nem ismerése nem hozható fel mentségül, mert az nyilvános könyvkereskedésekben is megkapható, de egyébként is a párbaj-kódexek legújabb kiadásában a Becsületügyi Szabályzat több ízben felsorolt rendelkezéseit szöszterint idézik. Tartalékos tisztek tehát csak úgy kerülhetik el lovagias ügyekkel kapcsolatban felettes katonai parancsnokságaikkal az összeütközést, ha a lovagias ügyek elintézése előtt a Becsületügyi Szabályzatot és a Párbaj-kódexet alapos tanulmányozás tárgyává teszik.

12. Becsületbírószágban tisztek sohasem szerepelhetnek.

Az A—46. Becsületügyi Szabályzat Függelék II. fejezet 9. pont lábjegyzete az állományviszonyok megjelölése nélkül határozottan kimondja, hogy becsületbírószágban tisztek semmiféle minőségben működő szerepet nem vállalhatnak, akár elnökként, akár tagokként résztvenniök tilos. E tiltó rendelkezések ellenére mégis kételyek merültek fel a tekintetben, hogy tisztek vállalhatnak-e szerepet becsületbírószágban azon esetben, ha becsületügyi eljárás alá nem tartozók között fölmerült lovagias ügyről van szó. Meg kell állapítani, hogy ez a korlátozás még inkább fennáll oly esetekben, midőn a feleknek a m. kir. honvédséghez semmiféle kapcsolata nincsen. Az idézett Becsületügyi Szabályzat természetesen erre az eshetőségre külön rendelkezéseket nem tartalmazhat, de ez értelemszerűen következtethető az említett Szabályzat

bályzat idézett rendelkezéseiből. (Lásd A—46. Bű. Szab. Füg. 24. pont.)

13. Megbízás elvállalása elől ne térjünk ki.

Bajtársak részéről a megbízás elvállalására irányuló felkérés elől sohasé térjünk ki. Bajtársak lovagias ügyében a megbízás elvállalása elsősorban bajtársi köteleesség, amelyre a tisztet nemcsak lovagias felfogása, hanem a Szolgálati Szabályzat I. R. 30. pontja értelmében a közszellem és egyetértés is kötelezi. A megbizottak megválasztásánál, illetve azok felkérését megelőzően az érdekelt tiszt azonban legyen figyelemmel a kiszemelt bajtárs egyéni és magánviszonyaira és fontolja meg, hogy megbízottul felkért bajtársát főleg anyagi megterhelés ne érje, mert ily esetekben a tiszt a megbízás elvállalása elől jogosan kitérhet. E szempontokra figyelemmel tehát, oly esetekben, amidőn a tisztnek állandó tartózkodási helyén kívül, nevezetesen attól távolfekvő helyen keletkezik lovagias ügye, célszerű a lovagias ügy elintézésére megbízottakul oly tiszteket felkérni, kik a tárgyalási helyen vagy ahhoz közelfekvő helyőrségben állomásoznak, vagy laknak, mert a megbízásból esetleg fölmerülő költségeket a felkérőnek a sajátjából kell fedezni.

14. A tényállás teljes földerítése.

A megbizottak a tényállást mindenkor teljesen derítsék fel, illetve azt a jegyzőkönyvben szögezzék le. Különösen vonatkozik ez azokra a jegyzőkönyvekre, amelyeket a jogosult katonai parancsnokok elbírálására kell fölterjeszteni. A parancsnok az ügyet ugyanis igazságosan csak akkor bírálhatja el, ha a tényállást részleteiben is ismeri. Sokan tévesen értelmezett bajtársiasságból nem részletezik a lovagias ügy tényállását és ennek olyan színezete van, mintha eltitkolni akarnák a felek azon cselekményét, amely az ő nézetük és elbírálásuk szerint is a feleket további eljárás alá vonhatná. Ezzel az eljárással a megbizottak nemcsak a tiszt

állás közös becsületének árthatnak, de magukat is súlyos következményeknek teszik ki.

A megbízottak kötelessége a lovagias ügy lényegének lelkiismeretes megvizsgálása. A tényeken kívül az ügy indokait is figyelembe kell venni, valamint meg kell ismerni az alkalmi okokat is. A megbízottaknak sokszor újabb adatokra vagy információra lesz szükségük és ezek beszerzése céljából a tárgyalásokat félbe is szakíthatják. Más helyen említettük, hogy a megbízottak a felek részéről írásos tényállást kérjenek be. De sok ízben újabb adatokat kell beszerezni, hogy a megbízottak tisztán lássanak. Ily adatok beszerzése is szükségessé válhat és ezért kivételesen megengedhető, hogy a megbízottak kölcsönös megegyezés és kizárólag mindkét érdekelt fél hozzájárulásával szemtanukat és fültanukat meghallgathassanak. A megbízottak ilyenkor ügyeljenek arra, hogy a tanuk egyenértékű szavahihető egyének legyenek, akiknek tárgyilagosságához szó sem férhet. Alacsony társadalmi állású egyének meghallgatásától azonban feltétlenül tartózkodjanak. A tényállás fenti, igen tapintatos módon történő felderítése nyomozássá sohase fajuljon, illetve ne lépje át a lovagi felfogás által megengedett kereteket. Az így lefolytatott adatszerzésnél mindkét fél megbízottainak mindig jelen kell lenniök. A meghallgatott tanukkal nem kell jegyzőkönyvet felvenni, hanem a bemondottakat, illetve a lovagias ügy tisztázásához szükségelteteket az előadottak alapján a megbízottak értékük szerint mérlegeljük és közösen megállapított szövegezésbe vegyék fel a lovagias jegyzőkönyvet, anélkül azonban, hogy a jegyzőkönyvben a kihallgatott tanuk neveit megnevezzék.

Mégis előfordulhat, hogy nagyon kényes esetekben (női becsület) a megbízottak nem képesek a tényállást felderíteni. Ezen esetben a sértést minősíteni és az elintézési módokban megállapodni sem tudnak. Ily esetekben a hiányos jegyzőkönyvet kell a jogosult parancsnokhoz felter-

jeszteni, mert az ügy végleges tisztázását már csak a becsületügyi szervek végezhetik.

Tisztek közötti lovagias ügyekben a tényállást kivételes vagy különösen súlyos esetben becsületügyi előzetes megállapítások keretében is tisztázni lehet. (A—46. Bű. Szab. Füg. gelék 35. g) pontja.

15. Megbízottak kifogásolása körüli eljárás.

Ismételten előfordult, hogy lovagias ügyben eljáró tiszt megbízottak olyirányú tanácsért fordultak a magasabb katonai parancsnokságokhoz, hogy minő magatartást tanúsítsanak a rájuk bízott lovagias ügyben, mert az ellenfél megbízottai között olyan úr is van, akivel szemben a párbaj-kódex értelmében kizárási okok forognak fenn. Tekintettel arra, hogy sem a becsületügyek elbírálására jogosult magasabb parancsnokok, sem azok szakelődői irányú utasítás vagy tanácsadással nem szolgálhatnak, hangsúlyozottan kell utalnunk a Becsületügyi Szabályzat azon intézkedésére, hogy becsületügyekben, tehát ilyenmű tanácsért is mindenkor csakis az arra hivatott becsületügyi választmányhoz forduljanak. Ismeretes, hogy a párbaj-kódexek a megbízottakkal szembeni kizárási okokat nem elég határozottan körvonalazzák, illetve felsorakoztatják ugyan, hogy kik nem vállalhatnak megbízotti szerepet, de nem adnak módot arra, hogy azt a kifogásolók érvényre is juttassák. A legnagyobb óvatossággal kell tehát ezen a téren eljárni, mert amennyiben a kifogásokat sem a megbízottak, sem a fél nem méltányolják, úgy a felszólaló segédeknek kell visszalépniök.

Ezzel a cél tehát nem éretett el, az eredmény pedig valószínűleg az lesz, hogy újabb lovagias ügyek keletkeznek. A megbízottak tehát csak akkor szólaljanak fel és emeljenek kifogást az ellenfél megbízottaival szemben, ha biztos adatoknak vannak a birtokában, amelyek minden tekintetben kétségtelenné teszik, hogy lemondásuk folytán keletkezett lovagias ügyükben összehívandó becsületbíróság a kifogásokra

egész biztosan marasztaló határozatot fog hozni. Legcélra-
vezetőbb eljárás a rendelkezésre álló adatokat a tanácsot
adó becsületügyi választmány elé terjeszteni, aki az ada-
tokat alaposan megvizsgálja és ezek alapján fogja tanácsait
megadni.

A megbízottak kifogásolása előtt annak a körülmény-
nek is nagy fontossága van és mérlegelés tárgyává teendő,
hogy ki a sértett, illetve ki törekszik elégtételre. Sajnos,
elég gyakran előfordul, hogy ily kifogásokat az elégtételre
törekvő fél részéről emelnek s ezzel az egész lovagias ügyet
elposványosítván, a lényegét, azaz az elégtételszerzést szem
elől tévesztik. A fősúlyt nem az elégtételszerzésre, hanem az
afölött való vitakozásra helyezik, vajjon jogos-e a meg-
bízottak kifogásolása, vagy sem. Aki elégtételre törekszik,
annak az elvek esetleges feladásával, áldozatok árán is elég-
tételhez kell jutnia, tehát ily kicsinyes kifogások emelése az
elégtételre törekvő fél részéről nem lehet helyénvaló.

A párbajkodexek a kizárási okokat előíró határozvá-
nyai megállapítják, hogy kik nem lehetnek megbízottak,
vagy tanuk. De nem tartalmaz olyan rendelkezéseket, me-
lyek alapján az ilyen kifogásolható megbízottakat a lova-
gias eljárásból közvetlenül azonnali hatállyal ki lehetne re-
keszteni. A megbízottak kifogásolásánál tartsk a várható
fejleményeket szem előtt, mert amennyiben sem az ellenfél,
sem a kifogásolt megbízottak nem ismerik el a felszólalás
jogosságát, a kifogást emelő megbízottaknak kötelességük
visszalépni. Miután felszólalásuk érinti a kifogásoltnak erköl-
csiségét, azok lovagias úton fognak igyekezni elégtételt sze-
rezni és így újabb lovagias ügyek keletkeznek anélkül, hogy
az alapügyből a kifogásolt megbízottak kizárhatók lettek
volna.

A tényleges kizárára módot csakis a becsületbíró-
ság marasztaló ítélete nyújthat. Miután a kifogásolt megbízot-
tak immáron kihívók lettek, ezekkel szemben a becsületbíró-
ság megajánlható. A becsületbíróóság azonban csak akkor

fog disqualifikáló ítéletet hozni, ha a kifogásoló megbízot-
tak megfelelő bizonyítékokat tudnak előterjeszteni. Ezért
csak akkor célra-vezető a kifogásolás jogával élni, ha a fel-
szólaló megbízottak a kifogásolt megbízottakra vonatkozólag
oly súlyos terhelő adatok birtokában vannak, melyek alap-
ján azt az újabb lovagias ügy folyamán, illetve az így kelet-
kezett lovagias ügy keretében megajánlott becsületbíróóság
a kifogásoltakat biztosan elmarasztalja, mely disqualifikáló
ítélet a kifogásoltakat örökre megfosztja attól, hogy lova-
gias ügyekben bármily szerepkört betölthessenek.

Rendfokozatukat bü. úton elvesztett volt tisztokkal szem-
ben azonban — mert a bü. eljárás eredményét egy polgári
becsületbíróósággal felülbíráltatni nem szabad — fenti eljá-
rás nem alkalmazható.

16. Emericanas tagokkal fölmerült ügyek.

Az „Americana Egyesület“ becsületbíróóságának döntése
értelmében az egyesület tagjainak a rajtuk esett sértésért a
polgári bíróság előtt kell elégtételt szerezniök. Ez a döntés
igen sok lovagias ügyben súlyos bonyodalmakra szolgálta-
tott okot. Ha ezen egyesülethez tartozó tag fölmerült lova-
gias ügye során a lovagias elégtételadást megbízottai útján
ezen indokolással tagadná meg, a következő eljárás látszik
célszerűnek: Ha a tiszt a rajta esett sértésért Emericanas
tagtól lovagias elégtételt nem kap, úgy vele szemben a pár-
bajkodex rendelkezései szerint ugyanúgy kell eljárnia, mint
azon ellenféllel szemben, aki a lovagias elégtételadást bár-
mily címen vagy indokolás nélkül megtagadta. Viszont
Emericanas tagnak is köteles lovagias elégtételt adni, ha
ilyent tőle kérnek, függetlenül más Emericanas ügyektől.
Ennélfogva az az eshetőség, hogy tiszt Emericanas tagnak
megtagadja a lovagias elégtételt, nem következhetik be. Ha
egy megsértett Emericanas tag lovagias elégtételt nem kérne,
úgy az nem érinti sem a közös állásbecsületet, sem a sértő
tiszt egyéni becsületét. Kölcsönös sértés esetén, mikor is
a tisztnek feltétlenül lovagias elégtételre kell törekednie,

miután azt nem kaphatja meg, ez esetben az eljárásra nézve az előbb mondottak tartalmazznak útmutatást.

Sokszor célhoz fog vezetni egy Emericánás taggal szemben azon érvelés is, hogy az ügynek lovagias úton való elintézése nem jelent egyúttal fegyveres elintézését is. Nincs tehát semmi akadálya, hogy a megbízottak az ügy békés elintézésére leüljenek tárgyalni. Az Emericánás tag megbízottai, ha látják, hogy az ügy a lovagiasság szabályai szerint nem intézhető el békésen, a fegyveres elintézés előtt még mindig visszaléphetnek, hivatkozva az egyesület becsületbíróvási döntésére. Az egyesület becsületbíróvási döntése ugyanis a tagokat a fegyveres párbajvívástól tiltja el, de nem attól, hogy fölmerült ügyeiket lovagias úton igyekezzenek elintézni. Ha az egyesület tagjai ezen mindenképpen megengedhető álláspontra helyezkednek, egészen bizonyos, hogy sok áldatlan ügynek lehetne elejét venni.

17. Előljáró és alárendelt közötti lovagias ügyek.

Tisztek szolgálati természetű ügyből kifolyólag előljáróiktól lovagias elégtételt nem kérhetnek. Ez a függetlenmel össze nem egyeztethető és fegyelemre határozottan káros kihatással van. Bár ilyen esetek a helyes katonai szellemtől áthatott, lovagiásan gondolkodó tisztikarban nem szoktak előfordulni, mégis a kételyek eloszlátása végett szükségesnek tartottuk ennek az elvnek a leszögezését is.

Előljárótól szolgálati ügyből kifolyólag esetleg elszenvedett sérelem orvoslása a panasz útjára tartozik.

A katonai szolgálat körébe tartozó kötelesség teljesítésének elmulasztását csak a kíséző körülmények által indokolt igen kivételes esetben lehet lovagias úton elintézni.

A köteles tisztelet mellőzése (Szolg. Szab. I. R. 83. és 533. pontja) előljáró cselekedetének közvetlen bírálata (Szolg. Szab. I. R. 84. pontja) alárendelttel való megszégyenítő bánásmód (Szolg. Szab. I. R. 122. pontja) elvileg szolgálati úton való elintézését követel és kivételesen akkor

intézhetőek el lovagias úton, ha a kíséző körülmények, mint amilyenek például a sértő cselekményeknek szolgálaton kívül, társaságban való elkövetése, a cselekményeknek szigorú értelemben vett szolgálati jellegét elhomályosítják és azt bizonyos vonatkozásban magánügygé is teszik.

A tiszt, aki előljárójától szolgálati ügyből folyólag lovagias úton elégtételt kér, a katonai büntetőtörvénykönyvről szóló 1930. II. tc. 71. §-a értelmében függelemsértés büntette miatt 5 évig terjedhető börtönnel büntethető. Ezt a rendelkezést akkor is alkalmazni kell, ha az előljárói viszony időközben megszűnt.

18. Magatartás, bírák és ügyészek által hiv. működésük közben elkövetett személyes sértések esetén.

Ha egyes tisztek valamely bírónak (királyi ügyésznek) hivatalos működése közben tett kijelentése által sértve éreznék magukat és az eset körülményeihez képest (pl. a bírói függetlenségre való hivatkozás következtében) a lovagiasság szabályai szerint elégtételhez nem jutnának, az elégtételnek más úton való megszerzésétől feltétlenül tartózkodjanak és ily esetben jelentsék sérelmüket előljáró csapatparancsnokságuknak.

Igy kell eljárni akkor is, ha egész tisztikar vagy valamely csapatrészt, csapat, intézet stb. sértetett meg.

További kívánatos lépéseket a parancsnok jelentése alapján a honvédelmi miniszter teszi meg.